

Riksrevisionens styrelses redogörelse om Riksrevisionens årsredovisning för 2009

Riksrevisionens styrelse överlämnar härmed Riksrevisionens årsredovisning för 2009. Enligt 12 kap. 7 § regeringsformen och 12 § lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen ska styrelsen besluta om årsredovisning för myndigheten. Årsredovisningen har vid sammanträdet den 17 februari 2010 fastställts av styrelsen.

Stockholm den 17 februari 2010

På Riksrevisionens styrelses vägnar

Tommy Waidelich

Anna Aspegren

Följande ledamöter deltog i beslutet: Tommy Waidelich (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Ewa Thalén Finné (m), Alf Eriksson (s), Per Rosengren (v), Elisabeth Svantesson (m), Margareta Andersson (c), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Torsten Lindström (kd), Lennart Hedquist (m) och Tina Acketoft (fp).

Riksrevisionens årsredovisning 2009

Grundläggande bestämmelser

12 kap. 7 § regeringsformen

3 kap. 8 §, 8 kap. 12–14 §§ och 9 kap. 8 § riksdagsordningen

Lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.

Lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen

Lagen (2006:999) med ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen

Förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag

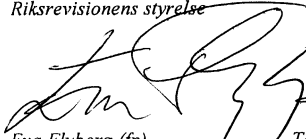
Beslut och underskrifter

Riksrevisionens styrelse fattar beslut om Riksrevisionens årsredovisning enligt lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen.

Riksrevisionens årsredovisning undertecknas i enlighet med 7 kap. 5 § i föreskriften (FRS 2006:10) om tillämpningen av lagen (2006:999) med ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen med hänvisning till förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag av myndighetens ledning. Enligt lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen leds myndigheten av riksrevisorerna.

Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Riksrevisionens styrelse

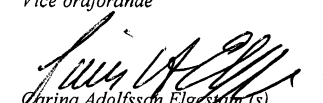

Eva Flyborg (fp)

Tommy Waidelich (s)

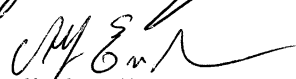
Ordförande

Anne-Marie Pålsson (m)

Vice ordförande

Carina Adolfsson Elgestam (s)

Ewa Thalén Finné (m)

Alf Eriksson (s)

Per Rosengren (v)

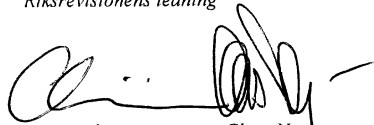

Elisabeth Svantesson (m)

Margaretha Andersson (c)

Helena Hillar Rosenqvist (mp)

Torsten Lindström (kd)

Riksrevisionens ledning

Eva Lindström

Claes Norgren

Jan Landahl

Innehållsförteckning

Grundläggande bestämmelser.....	2
Beslut och underskrifter	2
Innehållsförteckning	4
Riksrevisorernas inledning	5
Resultatredovisning	7
Verksamhetens resultat.....	7
Ekonomisk översikt	9
Finansiering och kostnader	9
Väsentliga ekonomiska händelser under året.....	11
Årlig revision.....	12
Mål	12
Resultat och bedömning	12
Effektivitetsrevision	17
Mål	17
Resultat och bedömning	17
Internationellt utvecklingsarbete	22
Mål	22
Resultat och bedömning	22
Omvärldsriktad verksamhet.....	28
Mål	28
Resultat och bedömning	28
Styrelsen	33
Styrelsens behandling av granskningarna	33
Styrelsens övriga arbete	33
Vetenskapliga rådet	34
Kompetens och personal.....	35
Sammanfattande bedömning	35
Kompetens	35
Personal	37
Sjukfrånvaro och åtgärder för att förebygga ohälsa	38
Sammanställning över väsentliga uppgifter.....	40
Finansiell redovisning	41
Resultaträkning.....	41
Balansräkning	42
Anslagsredovisning	44
Finansieringsanalys	45
Tilläggsuppgifter och noter.....	48
Noter.....	50
Uppgifter om styrelseledamöter, suppleanter och ledande befattningshavare.....	56
Framtida åtaganden.....	59

Riksrevisorernas inledning

Vår övergripande bedömning av Riksrevisionens verksamhet under 2009 är att vi nått våra mål inom samtliga verksamhetsgrenar. Effektivitetsrevisionen har i huvudsak bedrivits inom ramen för de granskningsstrategier som vi planerat, och rapporterna har motsvarat de kvalitetskrav som formulerats. Riksrevisionen har under året slutfört 30 effektivitetsgranskningar. Den årliga revisionen har bedrivits enligt god sed, och vi har avlämnat våra revisionsberättelser i tid. Vi har preciserat inriktningen av den årliga revisionen i enlighet med internationella standarder och tydliggjort att vår uppgift är att granska om årsredovisningen är rättvisande. Riksrevisionen har under 2009 utvecklat kvalitetsarbetet inom granskningsverksamheten.

Det internationella utvecklingssamarbetet har under året bestått av åtta olika projekt. Riksrevisionen har genomfört ett antal aktiviteter som i stort sett följt fastställda planer. I syfte att utveckla uppföljningen har en enkät riktats till samtliga samarbetspartner. Vår samlade bedömning är att verksamheten bidragit till en utveckling som stärkt revisionsmyndigheternas kapacitet och bidragit till att förstärka parlamentens kontrollmakt.

Vi riksrevisorer har för 2009 beslutat om en ny indelning av verksamheten. En nyhet är att grenen Omvärldsriktad verksamhet fastställts. Denna gren syftar till att öka verkningsgraden av revisionens arbete. Det innebär bland annat att vi arbetat för att riksdag och regering ska ha god kunskap om våra resultat men också att vi aktivt medverkar, såväl nationellt som internationellt, till att utveckla revisionens roll och metoder. Inom ramen för detta har bland annat ett antal konferenser och seminarier genomförts. Därutöver har vi vidareutvecklat uppföljningen av revisionens iakttagelser. Vi ser att det vi gör används och kommer till nytta. Medborgarnas insyn i och nytta av den statliga verksamheten ökar.

Efter de besparingar som genomfördes under 2008 stod Riksrevisionen ekonomiskt sett väl rustad inför 2009. Samtidigt innebar åtgärderna under 2008 att det fanns ett betydande rekryteringsbehov i början av året. Första halvåret kännetecknades därför av stora insatser på nyrekrytering och kompetenshöjning. En utveckling har varit att öka antalet disputerade medarbetare. Med en fullt bemannad organisation under hösten 2009 och en tydlig prioritering av granskningsverksamheten kunde vi genomföra den planerade granskningen. Konsekvensen blev emellertid att ett stort antal granskningar kunde slutföras först under slutet av året.

Det fanns vidare vid ingången av året ett visst uppdämt behov av olika investeringar och utvecklingsinsatser. Sammantaget har detta inneburit att de gemensamma kostnaderna ökat något jämfört med tidigare år. Vi har också i högre utsträckning utnyttjat extern kompetens, det gäller såväl kompetens i universitet och högskolor som Riksrevisionen samarbetar med som konsulter som stödjer både kärnverksamhet och stödverksamhet.

Styrningen i myndigheten har utvecklats. Ett arbete som syftar till att ytterligare stärka den interna styrningen och kontrollen i myndigheten har påbör-

jats. Som ett led i detta har målen tydliggjorts och riskanalyser har genomförts. De administrativa processerna inom myndigheten ses över och ska bli ännu effektivare.

Under 2009 har uppföljningen av riksrevisionsreformen slutförts. Förslaget om ändrade rapporteringsvägar för effektivitetsrevisionen befäster den oberoende revisionens roll som en del av riksdagens kontrollmakt. En viktig uppgift framöver är att anpassa vår verksamhet till de eventuella kommande förändringarna så att riksdagen och utskotten får största möjliga nytta av revisionen.

Under året har Karin Lindell, i förtid, lämnat sin befattning som riksrevisor.

När vi riksrevisorer summerar det gångna året är vi nöjda. Resultatet av verksamheten är våra medarbetares förtjänst. Vi vill därför i detta förord rikta ett varmt tack till dem för deras stora engagemang, beredvillighet att verka utifrån ett helhetsperspektiv och mycket goda arbetsinsatser under 2009.

Resultatredovisning

Riksrevisionen är en myndighet under riksdagen med uppgift att granska den verksamhet som bedrivs av staten. Riksrevisionen ska genom oberoende revision bidra till demokratisk insyn och medverka till god resurshushållning och effektiv förvaltning i staten. Riksrevisionen ska årligen granska myndigheternas årsredovisningar (årlig revision) och genom granskning främja en sådan utveckling att staten med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser (effektivitetsrevision). Riksrevisionen ska även bedriva internationell verksamhet.

Riksrevisionens uppgifter framgår av lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. samt av lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen.

Inför 2009 ändrades Riksrevisionens verksamhetsindelning till fyra verksamhetsgrenar. Förutom verksamhetsgrenarna Årlig revision och Effektivitetsrevision utgör nu det Internationella utvecklingssamarbetet en verksamhetsgren. Utvecklingssamarbetet genomförs inom ramen för den svenska biståndspolitiken och finansieras över ett eget anslag. Inom ramen för den omvärldsriktade verksamheten redovisas prestationer som syftar till att befästa och befärja revisionens roll, nationellt och internationellt samt att öka genomslaget av Riksrevisionens verksamhet. Det kan gälla mötes- och seminarieverksamhet kring resultatet av en eller flera granskningar eller frågor om offentlig revision såväl som deltagande i internationella revisionsuppdrag.

Årsredovisningen följer denna indelning. Med anledning av den nya verksamhetsstrukturen har jämförelsetalen från föregående år fördelats om, varför en jämförelse med årsredovisningen från 2008 inte i alla delar är möjlig.

Verksamhetens resultat

Riksrevisionen nådde under 2009 ett tillfredställande resultat inom samtliga av sina verksamhetsgrenar.

Inom effektivitetsrevisionen slutfördes 30 effektivitetsgranskningar. Granskningen utfördes huvudsakligen inom ramen för nio granskningsstrategier. Den årliga revisionen av årsredovisningar för 2008 genomfördes enligt god sed, och samtliga 286 revisionsberättelser lämnades i rätt tid. Revisorsintyg lämnades i förekommande fall avseende myndigheternas delårsrapport. Inom Riksrevisionens internationella utvecklingssamarbete genomfördes planerade aktiviteter i stort enligt plan och fastställd inriktning. Den omvärldsriktade verksamheten ökade i omfattning, dels genom nya uppdrag inom ramen för den internationella organisationen för högre revisionsorgan (INTOSAI), dels genom ökade kommunikationsinsatser i anslutning till genomförda granskningar.

Inför 2009 fanns det efter de ekonomiska besparingarna under 2008, ett stort behov av rekrytering och kompetenshöjning. Stora insatser har också genomförts under 2009 för att säkerställa nödvändig kompetens, inte bara

genom ett ökat antal anställda utan också genom ett större inslag av extern kompetens. Det gäller såväl kompetens i universitet och högskolor som Riksrevisionen samarbetar med som konsulter. Granskningsverksamheten har varit prioriterad. Under 2009 har också flera investeringar och utvecklingsinsatser genomförts som inte kunde genomföras under 2008. Sammantaget har detta inneburit att de gemensamma kostnaderna har ökat något.

Riksrevisionen har under 2009 inom samtliga verksamhetsgrenar fortsatt utvecklingen av kvalitetsinsatserna. Inom effektivitetsrevisionen har en studie genomförts i samarbete med Uppsala universitet med syftet att få till stånd en extern bedömning av kvaliteten i granskningsrapporterna och hur kvaliteten utvecklas över tid. En första genomgång av ett antal granskningsrapporter från 2009 visade att dessa lever upp kvalitetskraven. Studien gav även värdefulla erfarenheter för den fortsatta utvecklingen av ett system för extern kvalitetsbedömning av rapporter. Inom den årliga revisionen genomfördes en anpassning av vägledningar och kvalitetsarbete till nya internationella standarder. Här har också tydliggjorts att granskningen ska avse om årsredovisningen är rättvisande. En större enkätundersökning om hur de granskade myndigheterna uppfattar kvaliteten i den årliga revisionen genomfördes med ett gott resultat. Inom det internationella utvecklingssamarbetet har enkäter riktats till samtliga av Riksrevisionens samarbetspartner med syftet att bedöma resultatet av samarbetsprojekten och Riksrevisionens insatser inom ramen för dessa. Samtliga samarbetspartner har uttryckt sig positivt om samarbetet med Riksrevisionen. Inom den omvärldsinriktade verksamheten har insatserna ökat såväl nationellt som internationellt för att utveckla men också sprida kunskap om revisionens roll och metoder. Uppföljningen av genomslaget av revisionens iakttagelser har vidareutvecklats.

För att ytterligare stärka den interna styrningen och kontrollen i myndigheten har målen för verksamheten tydliggjorts och riskanalyser genomförts. Ett projekt påbörjades under 2009 för att ytterligare effektivisera myndighetens administrativa processer.

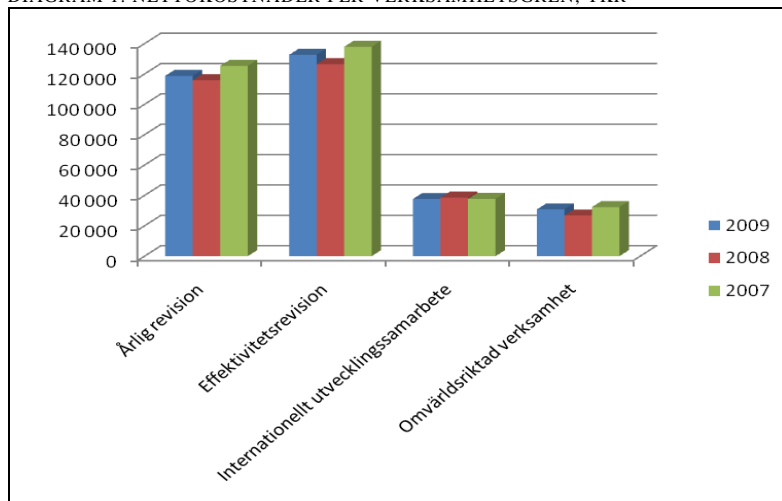
Ekonomisk översikt

I den ekonomiska översikten lämnas en sammanfattning av förändringar och väsentliga händelser avseende Riksrevisionens finansiering, kostnader och anslag.

Finansiering och kostnader

Diagrammet nedan visar Riksrevisionens nettokostnader per verksamhetsgren.

DIAGRAM 1: NETTOKOSTNADER PER VERKSAMHETSGREN, TKR

Verksamhetens kostnader inklusive transfereringar uppgår till 322 (310)¹ miljoner kronor.

¹ Belopp inom parentes avser jämförelsetal för 2008.

Tabellen nedan visar verksamheten exklusive transfereringar.

TABELL 1: VERKSAMHETENS KOSTNADER OCH ANDRA INTÄKTER ÄN ANSLAG OCH INKOMSTTITEL, 2009–2007, TKR

	2009	2008	2007
Intäkter (andra än av anslag och ink.titel)	1 848	1 763	4 015
Årlig revision	170	361	552
Effektivitetsrevision	168	398	557
Internationellt utvecklingssamarbete	197	148	103
Omvärldsriktad verksamhet	1 312	856	2 802
Kostnader	317 606	305 060	333 069
Årlig revision	118 929	116 292	125 881
Effektivitetsrevision	132 758	126 875	138 464
Internationellt utvecklingssamarbete	33 801	34 239	33 589
Omvärldsriktad verksamhet	32 117	27 653	35 135

Alla verksamhetsgrenar, förutom internationellt utvecklingssamarbete, har ett högre utfall än föregående år. Ökningen av kostnaderna beror dels på ett högre nyttjande av extern kompetens inom kärnverksamheten, dels på konsultkostnader inom administrationen. Ökningen av konsultkostnader inom administrationen är ett resultat av ett uppdämt behov som uppstått under föregående år. Detta består till största delen av uppgraderingar och uppdateringar av befintliga IT-system med tillhörande skriftliga dokument samt ökade rekryteringskostnader.

Andra intäkter än anslag avser bidrag från Världsbanken, avgiftsintäkter från internationell uppdragsverksamhet samt finansiella intäkter.

Anslag

Årets anvisade medel för anslag 1:15 Riksrevisionen uppgick till 287,5 miljoner kronor. Beaktat det ingående anslagssparandet och indragningen av 2009 års övergångseffekt var det disponibla beloppet 291,2 miljoner kronor.

Anslagsförbrukningen uppgick till 286,8 miljoner kronor, motsvarande 98,5 procent av det totala disponibla beloppet. Det samlade anslagssparandet på förvaltningsanslaget uppgår till 4,4 miljoner kronor.

Årets anvisade medel för anslag 1:5 Riksrevisionen Internationellt utvecklingssamarbete uppgick till 40 miljoner kronor. Anslagsförbrukningen uppgick till 37,5 miljoner kronor, vilket motsvarar 91,1 procent av de disponibla medlen om 41,2 miljoner kronor. Riksrevisionen har för detta anslag beslutat att föra bort anslagssparandet, som vid årets slut översteg 3 procent av anslaget, som indragning av anslagsbelopp.

Väsentliga ekonomiska händelser under året

Övergångseffekter av kostnadsmässig avräkning

I enlighet med regeringens beslut den 28 maj 2009 (Fi 2009/4428) har Riksrevisionen i juni belastat, det under utgiftsområde 26 uppförda anslaget 1:4 Övergångseffekter av kostnadsmässig avräkning, med övergångseffekten för åren 2009-2013. Detta motsvarar de kostnader som, per sista december 2008, inte hade resulterat i en utgift och därmed inte var anslagsavräknade. För perioden 2009–2013 uppgick övergångseffekten till 12,4 miljoner kronor, varav 9,0 miljoner kronor härrör sig till 2009. Övergångseffekten för 2009 motsvarar den beslutade indragning på anslag 1:15 Riksrevisionen.

Årets effekt av kostnadsmässig avräkning

Effekten av kostnadsmässig anslagsavräkning påverkar årets anslagsförbrukning, med hela kostnaden för årets periodiseringar och avsättningar. För året uppgår delpensioner, semesterlöneskuld samt övriga avsättningar för personalrelaterade kostnader till 15,9 miljoner kronor. Nettoeffekten på årets resultat är 2,7 miljoner kronor.

Kostnadsmässig avräkning resulterar i att hela effekten av exempelvis personalrelaterade beslut om delpensioner, uppsägningar eller omstruktureringar hädanefter påverkar utfallet det år beslutet fattas istället för under de år beslutet avser. Detta medför att påverkan på det årliga ekonomiska utrymmet måste beaktas i större utsträckning än tidigare. För närvarande pågår en översyn av rutiner och principer för personalrelaterade beslut m.m.

Reglering av ett ackumulerat avgiftsoverskott från Riksrevisionsverket

I samband med att Riksrevisionens verksamhet startade 2003 överfördes en ingående balans om drygt 6,3 miljoner kronor avseende ett ackumulerat avgiftsoverskott från Riksrevisionsverkets avgiftsfinansierade internationella uppdragsverksamhet. Den ingående balansen bestod av kundfordringar, förskott till anställda, likvida medel från utländska bankkonton m.m. Riksrevisionen har sedan starten av myndigheten inte haft behov av dessa medel, varför en reglering av överskottet nu har skett mot statsbudgeten. Regleringen påverkar inte myndighetens anslagsavräkning.

Årlig revision

Mål

Målet för verksamhetsgrenen är att i enlighet med god revisions sed och i tid avlämna revisionsberättelser avseende årsredovisning för de granskningsobjekt som omfattas av lagen om statlig revision. Riksrevisionen har vidare fastställt följande mål för granskningsverksamheten.

- Granskningsverksamhetens inriktning är relevant och intressant.
- Granskningsverksamheten håller hög kvalitet.
- Granskningsverksamheten når hög verkkningsgrad.

Resultat och bedömning

Sammanfattande bedömning

Den årliga revisionen av 2008 års årsredovisningar som slutfördes under 2009 har genomförts enligt god revisions sed. Samtliga revisionsberättelser lämnades i tid. Riksrevisionen nådde de fastställda målen för den årliga revisionen.

Måluppfyllelse

Relevant granskning

Den årliga revisionen inriktas enligt god revisions sed mot områden där det finns en risk för väsentliga fel i årsredovisningen. God revisions sed innebär också att revisionen ska dokumenteras så att en annan revisor kan förstå slutsatserna och att tidigare brister följs upp. Fel och brister ska rapporteras till relevant nivå i den granskade myndigheten så att de kan åtgärdas. Väsentliga fel som inte har åtgärdats och inte heller framgår av årsredovisningen på ett sådant sätt att den ger en rättvisande bild anges i revisionsberättelsen som en invändning.

Under 2009 inriktades granskningen av 2008 års årsredovisningar bl.a. på hur myndigheterna lyckats anpassa sig till det nya regelverket om intern styrning och kontroll. Den pågående granskningen av 2009 års årsredovisningar avser bl.a. hur myndigheterna anpassat sig till kostnadsmässig anslagsavräkning samt konsekvenser av ett nytt regelverk för resultatredovisning.

Kvalitet

Riksrevisionen genomförde ett antal olika aktiviteter inom den årliga revisionen för att säkerställa att granskningen genomförs enligt god revisions sed. Dessa aktiviteter baseras på internationella revisionsstandarder (ISSAI). Utöver den kvalitetssäkring som sker inom respektive revisionsteam utförs fyra olika typer av kvalitetssäkringsåtgärder:

- En utsedd kvalitetssäkrare har löpande kontakter med den ansvarige revisorn för större revisionsobjekt. Syftet är att dels ge stöd, dels påpeka eventuella avsteg från god revisionsbedömning så att de kan åtgärdas.
- Ett särskilt kvalitetsråd ger en fristående bedömning i frågor av principiellt intresse eller när iakttagelser kan leda till avvikande revisionsberättelse.
- Varje år genomförs kontroll av ett urval av avslutade revisionsakter. Ansvariga revisorer kontrolleras minst vart tredje år. Den kvalitetskontroll som genomfördes under 2009 avsåg 2008 års revisionsakter och visade att den genomförda revisionen uppfyllde god revisionsbedömning.
- Genom en årlig enkätundersökning undersöks hur granskade myndigheter uppfattar den årliga revisionen. Den undersökning som genomfördes 2009 visade bl.a. att 81 procent av svarande myndigheter² helt eller i huvudsak var positiva till den årliga revisionens genomförande av revisionen. Riksrevisionen bedömer resultatet som tillfredsställande men kommer att följa upp de synpunkter som framförts.

Med några års mellanrum genomförs en extern bedömning av systemet för kvalitetssäkring. Den senaste, från 2008, genomfördes med godkänt resultat.

Verkningsgrad

Varje år följer den årliga revisionen upp de brister som iakttagits och rapporterats tidigare år. Alla allvarigare brister som ledde till invändning i revisionsberättelsen avseende 2007 års årsredovisningar var åtgärdade innan revisionsberättelserna för 2008 års årsredovisningar avlämnades. En uppföljning av åtgärder med anledning av invändningar avseende 2008 genomförs i den pågående granskningen av årsredovisningarna för 2009. Verkningsgraden i den årliga revisionen redovisas varje år i Riksrevisionens uppföljningsrapport (se även Omvärldsriktad verksamhet).

Fördelningen av myndigheterna mellan de ansvariga revisorerna ändrades under 2009. Ansvarsområdena överensstämmer nu på ett bättre sätt med departementsindelningen i Regeringskansliet. Omorganisationen har genomförts dels för att vi med ökad specialisering ska få större kunskap och förståelse för den verksamhet som granskas, dels för att skapa bättre förutsättningar för kommunikation och genomslag av våra resultat. Förändringen har även underlättat överföring och utbyte av erfarenheter och iakttagelser mellan den årliga revisionen och effektivitetsrevisionen.

² Samtliga myndigheter tillfrågades. 172 svarade vilket motsvarar en svarsfrekvens på 67 procent.

Redovisning av prestationer

Slutprestationen i årlig revision är revisionsberättelsen. Antalet revisionsberättelser beror på hur många myndigheter som ska lämna årsredovisning och som enligt lagen om revision av statlig verksamhet ska granskas av Riksrevisionen. Revisorsintyg lämnas avseende delårsrapporter för de myndigheter som har krav på att lämna sådana. Iakttagna brister rapporteras löpande muntligt till respektive myndighet. Sådana brister som Riksrevisionen bedömer bör komma till ledningens kännedom rapporteras skriftligt i en revisionsrapport till myndigheten. Antalet rapporter varierar betydligt mellan åren.

TABELL 2: REVISIONSBERÄTTELSE AVLÄMNAD UNDER ÅR 2009–2007, ANTAL

	2009	2008	2007
Revisionsberättelser	286	293	293
Stora myndigheter	44	45	47
Övriga myndigheter och andra organisationer	214	215	213
Bolag och stiftelser	28	33	33
Varav med invändning	4	11	11

I tabellen ovan redovisas antalet revisionsberättelser. Med stora myndigheter avses de myndigheter som enligt 2 kap 3 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag ska lämna särskild dokumentation till Ekonomistyrningsverket samt Riksbanken.

Under 2009 lämnades 258 revisionsberättelser för myndigheter och 28 revisionsberättelser för bolag och stiftelser där Riksrevisionen förordnat revisor. Av dessa revisionsberättelser avsåg 252 årsredovisningen för 2008, medan 6 avsåg årsredovisningen för en del av 2009 i samband med avvecklingen av myndigheten. Under 2009 avlämnades endast fyra revisionsberättelser med invändning. Minskningen jämfört med tidigare år beror delvis på att färre väsentliga fel identifierades under 2009. Minskningen beror också på att Riksrevisionen som en följd av anpassning till internationella revisionsstandarder beslutat att invändning normalt inte lämnas om felet är tydligt redovisat i årsredovisningen på ett sådant sätt att den kan anses ge en rättvisande bild. I dessa fall kan Riksrevisionen i stället lämna en upplysning i revisionsberättelsen.

Kostnader för verksamhetsår 2009

Kostnaderna för årlig revision avsåg under verksamhetsåret 2009 dels den avslutande granskningen av årsredovisningarna för 2008, dels den löpande granskningen av redovisningen för 2009.

Kostnaderna för årlig revision har ökat med 3 miljoner kronor för verksamhetsåret 2009 jämfört med 2008. Detta beror främst på ökade rekryteringskostnader för återbesättning efter nedgången i antalet anställda 2008. Kostnaderna för extern kompetens minskade med 2 miljoner kronor.

TABELL 3: FÖRDELNING AV KOSTNADER MELLAN OLIKA TYPER AV GRANSK-
NINGSOBJEKT 2009–2007, TKR

	2009	2008	2007
Myndigheter och andra organisationer	113 953	110 830	119 647
varav de 44 största myndigheterna	52 405	52 624	54 541
varav övriga myndigheter och andra org.	61 548	58 206	65 106
Bolag och stiftelser	4 807	5 102	5 682
Summa	118 760	115 931	125 329

Kostnader för avlämnade revisionsberättelser

Den revisionsberättelse som årlig revision avlämnar i mars avser årsredovisningen för året innan. Kostnaderna och antalet redovisade timmar per revisionsberättelse i tabellen nedan utgår från den faktiska kostnad och de inrapporterade timmar som använts för granskningen och som avslutats med revisionsberättelsen. Detta innebär att kostnaderna och antalet redovisade timmar för 2009 års revisionsberättelser uppkommit under revisionsåret som pågår under tiden april 2008–mars 2009.

TABELL 4: REVISIONSBERÄTTELSE AVLÄMNADE UNDER REVISIONSÅR 2009–
2008, STYCKKOSTNAD (TKR) OCH REDOVISADE TIMMAR³

Kostnad/berättelse	2009	2008
44 största myndigheterna	1 130	1 447
Övriga myndigheter och andra organisationer	251	283
Bolag och stiftelser	171	173
Timmar/berättelse		
44 största myndigheterna	1 159	1 119
Övriga myndigheter och andra organisationer	247	260
Bolag och stiftelser	149	130

Den genomsnittliga kostnaden per revisionsberättelse under revisionsåret 2009 uppgick till 1 130 000 kronor för stora myndigheter och 251 000 kronor för små myndigheter, vilket är en minskning sedan föregående år med 317 000 kronor respektive 32 000 kronor. Den lägre styckkostnaden berodde på att årlig revision bar en lägre andel av gemensamma kostnader under revisionsåret 2008 jämfört med 2007. För bolag och stiftelser var den genomsnittliga kostnaden per revisionsberättelse i princip oförändrad.

Den genomsnittliga tiden per revisionsberättelse har endast förändrats marginellt jämfört med revisionen av 2007 års årsredovisningar som avslutades 2008.

³ Kostnader och tid för 2009 års revisionsberättelser som har uppkommit under tiden april 2008–mars 2009.

Avgifter för årlig revision

I början av året sänktes taxorna för den årliga revisionen. Under året har faktureringsgraden ökat med 2 procent till 94 procent (92 procent). De sänkta taxorna resulterade i ett saldo som bedöms ligga på en skälig nivå. Översyn av taxan görs årligen.

TABELL 5: SKILLNAD MELLAN AVGIFTSINTÄKTER OCH KOSTNADER INOM ÅRLIG REVISION 2009–2007, TKR

	2009	2008	2007
Avgiftsintäkter	119 673	135 458	132 215
Kostnader	118 760	115 932	125 329
<i>Skillnad mellan avgiftsintäkter och kostnader</i>	<i>913</i>	<i>19 526</i>	<i>6 886</i>

Effektivitetsrevision

Mål

Målet för verksamhetsgrenen är att genom granskningsverksamhet främja en sådan utveckling att staten med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser. Riksrevisionen har vidare beslutat om följande mål för granskningsverksamheten:

- Granskningsverksamhetens inriktning är relevant och intressant.
- Granskningsverksamheten håller hög kvalitet.
- Granskningsverksamheten når hög verkningsgrad.

Resultat och bedömning

Sammanfattande bedömning

Effektivitetsgranskningarna har i huvudsak följt den inriktning som riksrevisorererna beslutade i granskningsplanen för 2009.

Formerna för kvalitetssäkring har utvecklats ytterligare under året. Under året har ett projekt inletts tillsammans med Uppsala universitet med syftet att utveckla former för extern kvalitetsbedömning av granskningsrapporter. En första studie visar att rapporterna sammantaget lever upp till de kvalitetskrav som formulerats för granskningarna.

Riksrevisionen har i den årliga uppföljningsrapporten (se avsnitt Omvärldsriktad verksamhet) redovisat sin uppföljning om vidtagna åtgärder med anledning av genomförda granskningar. Årets uppföljning visade att Riksrevisionens granskning ger upphov till förbättringar i den statliga verksamheten. Samtliga granskningsrapporter som följts upp har medfört någon form av åtgärd.

Riksrevisionens bedömning är att de tre målen för effektivitetsrevisionen har uppnåtts.

Måluppfyllelse

Granskningsverksamhetens inriktning är relevant och intressant

En förutsättning för att granskningar ska vara intressanta och relevanta är att de inriktas mot väsentliga områden där det finns en hög risk för ineffektivitet. Underlaget för riksrevisorernas beslut om granskningsinriktning och val av granskning kräver en väl fungerande områdesbevakning som kan täcka in stora delar av statsförvaltningen. Här är det inte minst viktigt att erfarenheter och iakttagelser från den årliga revisionen utnyttjas som underlag för beslut om inriktningen av effektivitetsrevisionen. Den ändrade organisationen av årlig revision som genomfördes under 2009 har underlättat ett sådan kunskapsutbyte. Riksrevisionen har ökat insatserna för områdesbevakning under året.

Riksrevisionen slutförde 30 effektivitetsgranskningar under 2009. Under 2009 har Riksrevisionens granskningar genomförts inom följande nio strategier:

- Offentliga finanser
- Staten och arbetsmarknaden
- Effektiv förvaltning
- Statliga bolag och stiftelser
- Hållbara transfereringssystem
- Statens roll i utbildningssystemet
- Infrastruktur på nya villkor
- Rättsväsendets samlade effektivitet
- Omställningen av försvaret

Arbetet med granskningsstrategier syftar till att granskningarna ska ses som intressanta och relevanta. Strategierna löper över flera år. Flera granskningar genomförs inom varje strategi för att belysa en central frågeställning ur olika perspektiv. De samlade slutsatserna av de granskningar som genomförs inom ramen för en strategi redovisas bland annat i Riksrevisorernas årliga rapport. Strategierna ger ett mervärde i förhållande till värdet av varje enskild granskning.

Under 2009 avslutades ingen strategi. Redovisningen i årliga rapporten byggde på iakttagelser av hur regeringen och myndigheterna hanterat den ökande internationaliseringen. Frågan belystes ur tre olika perspektiv. Ett av dessa handlade om hur det finanspolitiska ramverket fungerar vid en omfattande internationell ekonomisk kris. Ett annat perspektiv var statens hantering av EU-beslut. Det tredje perspektivet gällde de utmaningar som uppstått i och med den ökade internationella rörligheten för varor och tjänster.

Det finns vid sidan av en långsiktigt hållbar inriktning också ett behov av att Riksrevisionen anpassar årets granskning till förändringar och händelser i omvärlden. Under 2009 genomfördes flera sådana granskningar såsom Försäkringskassans inköp av IT-lösningar (RiR 2009:2) och Statens garantier i finanskrisen (RiR 2009:26). Samtidigt genomfördes flera uppföljande gransk-

ningar inom områden som blev aktuella under året såsom Tillsynen av överförmyndarna (RiR 2009:31) och Länsplanerna för regional transportinfrastruktur (RiR 2009:23).

Kvalitet

Riksrevisionens granskningsrapporter ska kännetecknas av en hög och jämn kvalitet. Varje granskningsrapport ska uppfylla ett antal internt formulerade kvalitetskriterier. Följsamheten gentemot dessa kriterier följs upp i anslutning till den interna kvalitetssäkringen. Alla publicerade granskningar under 2009 har uppfyllt dessa krav.

En del i kvalitetssäkringen är den faktagranskning som genomförs för alla granskningar. Den granskade organisationen tar del av ett utkast till rapporten och lämnar synpunkter och korrigerar eventuella sakfel. Under 2009 har det inletts en utveckling där även rapportens slutsatser kan ingå i faktagranskningen. Syftet har varit att säkerställa att hänsyn har tagits till alla relevanta fakta som ligger till grund för rapportens slutsatser.

Riksrevisionens vetenskapliga råd fyller en funktion för det interna kvalitetsarbetet. I granskningar som har ett mera principiellt intresse har rådet engagerats.

En del i arbetet med att säkra kvaliteten är att granskningarna tillförs rätt kompetens, vilket i många fall kräver att extern kompetens kan knytas till projekten i tillräcklig omfattning. Den externa medverkan i granskningarna har ökat under 2009.

Finansutskottet har framfört önskemål om en tydligare redovisning av utvecklingen av kvaliteten i granskningsrapporterna. Riksrevisionen har därför inlett ett arbete tillsammans med Uppsala universitet för att systematiskt låta forskare bedöma kvaliteten i Riksrevisionens granskningsrapporter. Syftet med den första studien som avsåg totalt 16 granskningsrapporter från 2009 har främst varit att få ett underlag för ett långsiktigt hållbart system för extern kvalitetsbedömning. Den första studien visade sammantaget att rapporterna lever upp till de kvalitetskrav som formulerats för granskningarna. Riksrevisionen kommer att följa upp de synpunkter som framförs. Studien har även gett värdefulla erfarenheter om de framtida formerna för extern kvalitetsbedömning. Dessa avser bl.a. hur urval av rapporter ska gå till, formerna för bemanning av forskarpanelen och utformningen av kvalitetskriterier.

Granskningarna ska nå hög verkningsgrad

Målet om hög verkningsgrad innebär för effektivitetsrevisionen att de brister som Riksrevisionen uppmärksammar i sina rapporter också åtgärdas. Måluppfyllelsen följs sedan några år upp genom den årliga uppföljningsrapporten. Under 2009 presenterades en bredare bild av vilka åtgärder som vidtagits med anledning av rapporterna och också vilka effekter som granskningarna har bidragit till när regeringen och de granskade organisationerna haft tid på sig att beakta granskningsresultaten och omsätta dem i praktisk handling. Resul-

tatet av 2009 års uppföljning visade att det vidtas en rad åtgärder och förbättringar i den statliga förvaltningen som ligger i linje med rapporternas slutsatser och rekommendationer. Resultatet av 2009 års uppföljning redovisas mer i detalj nedan under avsnittet Omvärldsriktad verksamhet.

Kostnader

Kostnaderna för effektivitetsrevision har ökat med cirka 6 miljoner kronor. Större delen av kostnadsökningen uppgående till 4 miljoner kronor är hänförlig till den ökade användningen av extern kompetens. Den resterande kostnadsökningen avser främst lönekostnader.

Kostnader fördelade på olika delar av granskningsprocessen

I likhet med tidigare år redovisas kostnader och förbrukad tid uppdelat på områdesbevakning respektive förstudie och granskning. Ett enskilt års områdesbevakning avser i huvudsak kommande års granskningar. Ett års kostnader för förstudier och granskningar avser däremot till viss del årets publicerade granskningar men även de som avslutas först året därpå.

TABELL 6: KOSTNADER FÖR EFFEKTIVITETSREVISION 2009–2007 (TKR)

	2009	2008	2007
Områdesbevakning	18 716	16 144	31 332
Förstudier och granskningar	113 873	110 334	106 574
Summa	132 590	126 477	137 906

TABELL 7: REDOVISADE TIMMAR FÖR EFFEKTIVITETSREVISION 2009–2007

	2009	2008	2007
Områdesbevakning	18 784	15 075	26 863
Förstudier och granskningar	106 403	107 263	107 293
Summa	125 187	122 338	134 156

Områdesbevakning

Under 2009 användes 15 procent av den redovisade tiden för områdesbevakning, vilket är en ökning jämfört med 2008 (13 procent). Årets ökning är motiverad då en alltför låg andel områdesbevakning ökar risken för brister i underlaget för beslut om att starta förstudier och granskningar.

Förstudier och granskningar

Antalet redovisade timmar som använts för förstudier och granskningar var under 2009 i stort oförändrat i förhållandet till 2008. Kostnaderna ökade med cirka 3,5 miljoner kronor.

TABELL 8: KOSTNADER FÖR FÖRSTUDIER OCH GRANSKNINGAR SAMT STYCK-KOSTNAD 2009–2007, TKR

	2009	2008	2007
Upparbetade kostnader vid årets början	40 615	40 116	33 862
Årets kostnader	113 873	110 341	105 315
Upparbetade kostnader vid årets slut	40 807	40 615	40 116
Kostnad för under året avslutade granskningar	113 681	109 842	99 061
varav expedierade granskningar under året	104 786	102 735	89 620
varav förstudier och granskningar som ej resulterat i rapport	8 895	7 107	9 442
Antal expedierade granskningar	30	30	30
Styckkostnad för under året avslutade granskningar	3 789	3 661	3 302

I jämförelse med 2008 har styckkostnaden för en publicerad rapport ökat från cirka 3,7 miljoner kronor till cirka 3,8 miljoner kronor (3 procent). De upparbetade kostnaderna vid årets slut var i stort oförändrade jämfört med 2008.

Kostnaderna för förstudier och granskningar som inte resulterat i en rapport har ökat något jämfört med 2008.

Internationellt utvecklingssamarbete

Det internationella utvecklingssamarbetet ska bedrivas i enlighet med vad riksdagen har beslutat. För detta ändamål disponerar Riksrevisionen anslaget 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete. År 2009 uppgick det anvisade anslaget till 40 miljoner kronor. Anslaget ska användas i överensstämmelse med målet och inriktningen för Sveriges politik för global utveckling och internationellt utvecklingssamarbete samt i enlighet med OECD:s Development Assistance Committee (OECD/DAC:s) definition av bistånd.

Det internationella utvecklingssamarbetet har under 2009 bestått av åtta separata projekt, vart och ett grundat på ett avtalsförhållande till en samarbetspartner, vanligtvis en nationell revisionsmyndighet. Under 2009 har ett arbete inletts för att undersöka förutsättningarna för samarbete med den nationella revisionsmyndigheten i Georgien, ett land som är prioriterat för svenskt utvecklingssamarbete.

Mål

Målet för det internationella utvecklingssamarbetet är att det ska bidra till en god förvaltning i samarbetsländerna, genom att stärka parlamentens kontrollmakt och de nationella revisionsorganens kapacitet och förmåga att bedriva revision. I utvecklingssamarbetet utgår vi från inriktningen av Sveriges politik för global utveckling och arbetar i enlighet med OECD/DAC:s riktlinjer. Vi ska dessutom följa INTOSAI:s och OECD/DAC:s vägledning och rekommendationer i fråga om principer och metoder för kapacitetsutveckling.

I varje enskilt samarbetsprojekt är det övergripande målet att vår samarbetspartner, genom att utveckla sin institutionella kapacitet, självständigt och uthålligt ska kunna verka inom sitt mandat som nationellt revisionsorgan. Resultatmål för projekten fastställs i årliga aktivitetsplaner. Detta inbegriper stöd till våra samarbetspartner i deras roll att driva på reformer avseende statlig styrning och uppföljning.

Verksamheten vägleds således av flera slag av övergripande mål. Möjligheterna att nå dessa mål påverkas i väsentlig grad av agerandet från andra biståndsaktörer och olika intressenter i samarbetsländerna, liksom av den allmänna utvecklingen i respektive land. Det enskilda projektet kan således ansvara endast för att dess egna resultatmål uppnås. Det är på den nivån som måluppfyllelsen bäst kan verifieras, och det är där vi kan redovisa projektets bidrag till utvecklingen och måluppfyllelsen på högre nivåer.

Resultat och bedömning

Sammanfattande bedömning

Verksamheten under 2009 har inriktats på att skapa förutsättningar för att de övergripande målen ska kunna uppnås. Riksrevisionens samlade bedömning är att arbetet bidragit till en utveckling som stärkt revisionsorganens kapacitet

och i flera samarbetsländer också förbättrat förutsättningarna för parlamenten att utöva sin kontrollmakt. I varje samarbetsprojekt utgår vi från det system av aktörer som vår partner ska verka inom, dvs. systemet för offentlig finansiell styrning i det aktuella samarbetslandet. Det direkta stödet till vår partner vägs sedan mot behoven av konkreta stödinsatser, som till exempel information och utbildning riktad till parlamentariker och andra om revisionens roll i kontroll- och styrsystemet. De resultatmål som har formulerats inom respektive projekt, och som i varje enskilt fall är grunden för projektverksamheten, har genomgående kännetecknats av dessa övergripande syften. Så till exempel har i många fall respektive lands statschef, parlamentets budgetkommitté, finansministerium och medier på olika sätt medverkat i projektens aktiviteter. Planerade projektaktiviteter under året har i det stora flertalet fall genomförts enligt plan. Ibland förändras förutsättningarna för vår samarbetspartner under löpande år, bland annat uppkommer inte sällan kapacitetsproblem hos partner, vilket kräver stor flexibilitet från vår sida för att anpassa insatserna till förändrade behov.

Anslagsutnyttjandet under 2009 var 91 procent av det disponibla anslaget, vilket är lägre än föregående års utfall och lägre än planerat. Orsaken till det låga utfallet jämfört med föregående år var främst en ändrad personalsammansättning och färre långtidsstationerade medarbetare än tidigare. De nya avtal som undertecknats under året har medfört dels en utvidgning av projektverksamheten, dels en successiv förnyelse av projektportföljen. Det internationella utvecklingssamarbetet har under 2009 enligt Riksrevisionens bedömning sammantaget bidragit till en utveckling i samarbetsländerna som innebär en god måluppfyllelse.

Måluppfyllelse

Resultaten av det internationella utvecklingssamarbetet redovisas nedan i en presentation av vad som åstadkommit inom ramen för de större samarbetsprojekten under året.

AFROSAI-E

Riksrevisionen har under året fortsatt samarbetet med African Organisation of English-speaking Supreme Audit Institutions (AFROSAI-E), som ger stöd till 23 nationella revisionsorgan i främst södra Afrika. Vi har bidragit bl.a. genom tre långtidsrådgivare med ansvar inom områdena institutionellt kapacitetsuppbyggande, effektivitetsrevision samt finansiell revision och kvalitetssäkring. De mest omfattande insatserna har varit inriktade på effektivitetsrevision och kvalitetssäkring. Ett stort chefsutbildningsprogram har startats och genomförts enligt plan. Programmets syfte har varit att utbilda chefer i att bedriva operativ verksamhet parallellt med utvecklingsarbete. Detta har skett i enlighet med en modell för institutionell kapacitetsutveckling som har tagits fram av AFROSAI-E.

Bosnien och Hercegovina

Det övergripande målet för samarbetet med de tre revisionsmyndigheterna i Bosnien och Hercegovina är att de ska bli väl fungerande revisionsmyndigheter. Revisionsarbetet ska följa den nationella lagstiftningen och internationellt erkända revisionsnormer. Revisionsrapporter av hög kvalitet ska produceras i tid och ha en dokumenterad effekt på den offentliga beslutsprocessen.

För att förstärka kvaliteten i revisionsmetodiken har en ny version av manualen för finansiell revision samt nya metoder och riktlinjer för kvalitetssäkring och kvalitetskontroll tagits fram. En anpassning har gjorts till de nya internationella revisionsstandarderna. Personalen har genomgått intensiv utbildning och träning på dessa områden.

En första version av revisionsstandarder ("audit principles") för effektivitetsrevision har tagits fram. Fem effektivitetsgranskningar har publicerats. Vidare har en chefsutbildning för den strategiska ledningen också genomförts.

Under året har samarbetsprojektet i Bosnien och Hercegovina utvärderats av konsulten Professional Management AB. Utvärderingen visar att det övergripande projektmålet, att hjälpa de bosniska revisionsmyndigheterna att bygga upp och stärka sin institutionella och professionella kapacitet, har uppnåtts. Det viktigaste resultatet under den senaste projektfasen har varit att utveckla kvaliteten i den finansiella revisionen, baserat på internationella standarder för finansiell revision. Utvärderingen konstaterar också att samarbetet mellan revisionsmyndigheterna och deras parlament har förbättrats. Intervjuade parlamentariker har framhållit revisionsrapporternas goda kvalitet och väl avvägda rekommendationer.

Moldavien

Insatserna har främst inriktats på ett fortsatt genomförande av Court of Accounts strategiska utvecklingsplan, dvs. att stödja en rad olika institutions-, professions- och kompetensbyggande insatser. Stödinsatser har också genomförts vad gäller den nya lag för Court of Accounts som godkändes av parlamentet i december 2008. Insatserna har lett till ökad kunskap och förståelse hos ledning och övrig personal i fråga om revision enligt moderna standarder samt metoder för styrning, planering och resursallokering. En pilotgranskning har genomförts, som resulterat i en rad erfarenheter inför arbetet med att planera och genomföra finansiell revision i enlighet med det nya mandatet. Vidare har Revisionsmanualen prövats och ett kvalitetssystem genomförts. Court of Accounts har därmed fått en grund för vidareutveckling av dessa verktyg. Projektet har också bistått Court of Accounts med att införa ett tidredovisningssystem och att etablera en fungerande internrevisionsfunktion.

Tanzania och Zanzibar

Under 2009 har samarbetet med National Audit Office of Tanzania bland annat lett till nya föreskrifter på revisionsområdet, något som har stärkt revisionsmyndighetens oberoende. Kunskapen om dessa föreskrifter, liksom om den nya revisionslagen, har spridits till både parlamentariker och personalen vid National Audit Office of Tanzania. En andra utbildningsomgång avseende den nya revisionsmanualen har genomförts, och förberedelser har inletts för en tredje. Ett antal revisorer har fått kvalificerad utbildning i ett IT-baserat revisionsverktyg. Kvalificerad utbildning i IT-revision har också påbörjats. Inom effektivitetsrevisionen har tre rapporter slutförts. En bemanningsstudie rörande effektivitetsrevisionen resulterade i beslut om personalförändringar och nyrekryteringar. En ny kommunikationspolicy har utarbetats, och utbildningsinsatser för journalister har genomförts avseende redovisnings- och revisionsfrågor. Inom IT-området, liksom beträffande utbildning av parlamentariker, har vissa aktiviteter inte genomförts enligt plan utan skjutits på framtiden. Slutligen har stödet inom området bedrägeri- och korruptionsbekämpning fortsatt. En del i detta avser introduktionen av ett delvis nytt angreppssätt, innebärande ett samspel mellan korruptionsspecialister vid National Audit Office of Tanzania och den finansiella revisionen.

Samarbetet med Office of the Controller and Auditor General of Zanzibar gick den 1 juli in i en andra fas. Samarbetet koncentreras till att utveckla en revisionsmanual.

Liberia

Under året har Riksrevisionen inlett ett utvecklingssamarbete med General Auditing Commission i Liberia. En fungerande projektsamordning har utvecklats mellan General Auditing Commission, Riksrevisionen och andra givarorganisationer. Inom arbetet med att introducera effektivitetsrevision har fyra parallella pilotstudier påbörjats. Stöd till utveckling av det parlamentariska kontrollsystemet har inletts genom information och diskussion, bl.a. vid två heldagsseminarier. Ledningsfrågor och frågor om strategisk planering har behandlats. En kartläggning har inletts av hur den interna kvalitetssäkringen av revisionens arbete fungerar.

Övriga

Inom samarbetet med Accounting Chamber of Ukraine i Ukraina har två planeringsaktiviteter genomförts. Dessa har resulterat i ett projektdokument, som båda parter står bakom.

Samarbetet med Office of the Auditor General i Rwanda, som har pågått sedan 2001, avslutades enligt plan i mars 2009. Samarbetet med Office of the Auditor General i Botswana har i stor utsträckning uppnått de uppsatta målen, med hänsyn tagen till begränsningar i de legala förutsättningarna.

Kvalitetssäkring

En intern Vägledning för internationellt utvecklingssamarbete (VIS) har beslutats. VIS omfattar kriterier för val av samarbetsländer, beskrivningar av arbetsprocesser inklusive beslutsrutiner m.m. Den är en grund för det interna kvalitetssäkringsarbetet.

Regelmässigt ska alla projekt genomgå en extern utvärdering inför varje ny projektfas och inför avslutningen av den sista fasen, då hela projektet är föremål för den externa genomlysningen. Under året har en sådan utvärdering genomförts (avseende Bosnien och Hercegovina).

En enkät har lämnats till samtliga samarbetspartner. I enkäten efterfrågar Riksrevisionen respektive partners syn på hur projektet inverkat på den egna kapacitetsutvecklingen och den allmänna utvecklingen i landet i fråga om t.ex. transparens och ansvarsutkrävande. År 2009 är det första året denna självbedömning – *self assessment* – görs av våra samarbetspartner. Avsikten är att vi på detta sätt årligen ska kunna redovisa inte bara vår egen bedömning av projektresultaten, utan även våra partners uppfattning. Sammanfattningsvis pekar flera samarbetspartner på svårigheter att genomföra projektaktiviteter i tid. En förklaring är ibland deras begränsade tillgång till kvalificerad egen personal som kan genomföra verksamheten samt de utmaningar som är förknippade med att tillämpa nya perspektiv i rollen som nationellt revisionsorgan. Flera samarbetspartner menar att samarbetet med Riksrevisionen har bidragit till att stärka det formella mandatet genom ny lagstiftning samt att de har kunnat introducera och tillämpa nya metoder med hjälp av nya manualer och praktiskt stöd i revisionsarbetet. Rapporteringen till och samarbetet med respektive parlament uppges också ha förbättrats i flera länder. Samtliga samarbetspartner uttrycker sig positivt om samarbetet med Riksrevisionen, men de framför även önskemål om vissa förändringar vad gäller vilka projektaktiviteter som ska prioriteras och hur de ska definieras samt i flera fall att aktiviteterna gärna får vara mer omfattande.

Kostnader

Tabellen nedan visar hur projektsammansättningen har utvecklats mellan åren 2007 och 2009. Det internationella utvecklingssamarbetet inom Riksrevisionen har haft en ändrad personalsammansättning, både jämfört med 2008 och med planeringen för 2009, med ett mindre antal långtidsstationerade medarbetare än tidigare. Trots det har kostnadsutfallet endast minskat något jämfört med 2008, även om utfallet är lägre än vad som planerades.

Det internationella utvecklingssamarbetet bär gemensamma kostnader enligt samma modell som Riksrevisionen i övrigt förutom när det gäller långtidsstationerad personal⁴, detta för att uppnå en ändamålsenlig fördelning av myndighetsgemensamma kostnader. Av de myndighetsgemensamma kostnaderna har 4,5 procent fördelats till internationellt utvecklingssamarbete. Motsvarande fördelning för övriga verksamhetsgrenar är 46,5 procent för årlig

⁴ För en korrekt kostnadsfördelning per anställd reduceras underlaget antal anställda med 50 procent för utlandsstationerad personal.

revision, 45 procent för effektivitetsrevision samt 4 procent för omvärldsriktad verksamhet. (Se vidare om tillämpade redovisningsprinciper under Tilläggsupplysningar och noter nedan.)

TABELL 9: KOSTNADER FÖR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE 2009–2007 (TKR) SAMT UPPGIFT OM NÄR NUVARANDE PROJEKTFAS AVSLUTAS

	2009	2008	2007	Avslut nuvarande projektfas
AFROSAI-E	10 471	7 633	5 254	Löpande
Tanzania	9 419	7 673	9 099	2011-06-30
Zanzibar	1 697	782	0	2011-06-30
Bosnien	5 479	7 604	9 862	2009-12-31
Moldavien	4 741	7 111	5 883	2012-12-31
Liberia	1 743	920	0	2010-10-31
Botswana	1 019	2 525	2 392	2010-06-30
Rwanda	621	1 783	1 368	2009-03-31
Ukraina	589	0	0	Löpande
Indonesien	129	848	1 427	—
Moçambique	0	0	1 286	—
Namibia	0	14	111	—
Övrigt	1 779	1 698	1 056	
Summa	37 687	38 592	37 738	

TABELL 10: REDOVISADE TIMMAR FÖR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE 2009-2007

	2009	2008	2007
Summa	23 227	26 695	27 534

Omvärldsriktad verksamhet

Mål

Målet för verksamhetsgrenen är att befästa och befrämja revisionens roll, nationellt och internationellt samt att öka genomslaget av Riksrevisionens verksamhet.

Resultat och bedömning

Den omvärldsriktade verksamheten bedrivs både nationellt och internationellt.

Den nationella verksamheten syftar till att öka kunskapen och intresset för revisionens resultat genom myndighetsövergripande konferenser, seminarier, medverkan i mässor och andra möten. Verksamheten inrymmer även remisshantering, den årliga rapporten som beskriver de viktigaste iakttagelser inom de två revisionsgrenarna samt uppföljningsrapporten som redovisar vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av Riksrevisionens granskning. Kostnaden för den nationella delen av verksamhetsgrenen 2009 uppgick till 12,6 miljoner kronor.

Internationellt har Riksrevisionen en omfattande samverkan med revisionsorgan i andra länder genom deltagande i olika organisationer och arbetsgrupper. Kostnaden för den internationella delen av denna verksamhetsgren 2009 uppgick till 19,1 miljoner kronor.

Sammanlagt uppgick kostnaden för den omvärldsriktade verksamheten till 31,7 miljoner kronor.

Insatserna har ökat såväl nationellt som internationellt för att utveckla men också sprida kunskap om revisionens roll och metoder. Uppföljningen av genomslaget av revisionens iakttagelser har vidareutvecklats.

Riksrevisionens bedömning är att vi nådde de fastställda målen för verksamhetsgrenen omvärldsriktad verksamhet.

Nationell omvärldsriktad verksamhet

Den nationella omvärldsriktade verksamheten har ökat jämfört med 2008 i huvudsak beroende på ökade externa kontakter och seminarieverksamhet.

Myndighetsövergripande seminarier och externa kontakter

Riksrevisionen arrangerade i februari en konferens med temat ”oberoende granskning för demokratisk insyn och effektiv förvaltning i staten”. Drygt 100 personer från riksdag, regering, myndighetsledning och medier deltog. Konferensen sändes i sin helhet på SVT24.

Som ett samarrangemang med SKYREV, FAR/SRS, ESV och SKL hölls konferensen ”Mötesplats offentlig revision”. Ett stort antal deltagare från den statliga, landstingskommunala och kommunala revisionen deltog. Konferen-

sen fick positiva omdömen av deltagarna. Det var första gången som en konferens genomfördes för revisorer inom hela den offentliga sektorn.

Riksrevisionen har under året även deltagit i seminarier under Almedalsveckan och KvalitetsMässan. ESV-dagen och internrevisionsdagarna är andra exempel på konferenser där Riksrevisionen varit representerad.

Effektivitetsrevisionens efterarbete

Efter att en granskningsrapport publicerats genomförs olika aktiviteter som ska bidra till att öka kunskapen om revisionens iakttagelser. Det handlar bland annat om presentationer i riksdagens utskott och seminarier tillsammans med revisionsobjekten. Under 2009 har Riksrevisionen genomfört flera seminarier med en aktuell granskning som tema. Ett sådant exempel var granskningen av ”Psykiatri och effektiviteten i det statliga stödet”.

Riksrevisorernas årliga rapport 2009

I Riksrevisorernas årliga rapport presenterar riksrevisorerna de viktigaste iakttagelserna från den årliga revisionen och effektivitetsrevisionen. I 2009 års rapport redovisades slutsatserna från effektivitetsrevisionens granskningar inom tre områden: det finanspolitiska ramverket under en ekonomisk kris, konsekvenser av en ökad internationell rörlighet, samt myndigheternas genomförande av EU-beslut. För den årliga revisionen redovisades de viktigaste iakttagelserna från granskningen av myndigheternas årsredovisningar och hur myndigheterna hanterat nya ekonomiadministrativa krav, bland annat avseende intern styrning och kontroll och införande av elektronisk fakturahantering.

Riksrevisionens uppföljningsrapport 2009

I Riksrevisionens Uppföljningsrapport 2009 redovisades hur riksdagen och regeringen behandlat Riksrevisionens granskningsrapporter från effektivitetsrevisionen sedan starten år 2003. Rapporten innehöll även en redovisning av åtgärder med anledning av invändningar i revisionsberättelserna för verksamhetsåret 2007. I 2009 års rapport utvecklades analysen av vilka effekter som granskningarna har bidragit till när regeringen och de granskade organisationerna kunnat omsätta dem i praktisk handling. Uppföljningsrapporten 2009 visade att Riksrevisionens granskning ger upphov till ett betydande förbättringsarbete i den statliga verksamheten.

Remissyttranden

Riksrevisionen företräder statlig revision i olika sammanhang, till exempel i frågor om styrning och revision. Myndigheten har även genom sin granskning kunskap om förhållanden inom en mängd olika områden. Under 2009 lämnade Riksrevisionen 17 remissyttranden.

Internationell omvärldsriktad verksamhet

Riksrevisionens internationella omvärldsriktade verksamhet har ökat i omfattning sedan föregående år. Ökningen har främst skett inom ramen för engagemanget i den internationella organisationen för högre revisionsorgan (INTOSAI). Riksrevisionen har därutöver varit revisor i flera internationella organisationer.

Internationell revision, samverkan och kontakter

Riksrevisionen deltar som nationellt revisionsorgan (SAI) i ett omfattande internationellt samarbete. Myndigheten är medlem i INTOSAI och andra multilaterala nätverk och organisationer inom revisionsområdet. Dessutom deltar Riksrevisionen i bilateralt utbyte och samverkar med den Europeiska revisionsrätten (ECA) och de nationella revisionsorganen inom EU rörande granskning av EU-medel samt i revision av internationella organisationer.

Riksrevisionen leder en undergrupp till INTOSAI Task Force on the Global Financial Crisis som närmare ska beskriva orsakerna till nuvarande och tidigare finanskriser samt beskriva vilka lärdomar som kan dras för framtiden. Riksrevisionen har också deltagit i flera andra av INTOSAI:s kommittéer och arbetsgrupper, bl.a. i syfte att bidra och ta del av metoder och erfarenheter som kan användas i vår egen granskningsverksamhet och för att bidra med egen kunskap.

Under 2009 påbörjades en referensgranskning (*peer review*) av den kanadensiska revisionsmyndighetens årliga revision tillsammans med de australiensiska och norska revisionsmyndigheterna. Riksrevisionen har också lett ett arbete att utvärdera arbetsgrupperna inom EU:s kontaktkommittésamarbete med syftet att effektivisera deras arbete. Vid EU:s kontaktkommittémöte antogs slutsatser kring detta arbete.

Under året har Riksrevisionen mottagit elva besök från såväl revisionsorgan som parlament och regeringar. Vidare har Riksrevisionen besvarat flera enkäter och frågor från andra länders revisionsorgan.

Under 2009 har Europeiska revisionsrätten genomfört sju granskningsbesök i Sverige. Riksrevisionen samarbetar i enlighet med Romfördraget med Europeiska revisionsrätten och medverkar med observatörer vid dess granskningsbesök i Sverige.

Riksrevisionen har granskat fyra nordiska institutioner i enlighet med den s.k. domicillandsprincipen och varit revisor i det europeiska flygsäkerhetsorganet Eurocontrol och i den Europeiska rymdorganisationen ESA. Dessutom inleddes under året ett revisionsåtagande i form av medlemskap i revisionsstyrelsen för EU:s försvarssamarbete Athena.

Financial Audit Subcommittee

Riksrevisionen är ordförande i INTOSAI Financial Audit Subcommittee (FAS). Uppdraget är att leda arbetet med att utveckla internationella riktlinjer

för finansiell revision inom offentlig verksamhet. Utvecklingsarbetet sker i samarbete med den privata sektorns standardsättande organ – International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) som är knutet till International Federation of Accountants (IFAC) – och genomförs med hjälp av revisionsexperter från statliga revisionsorgan i ett sextiotal länder. Världsbanken och Asiatiska utvecklingsbanken bidrar till projektets finansiering. Under 2009 har FAS slutfört utvecklingen av totalt 36 riktlinjer vilka godkändes av INTOSAI *Governing Board* i november 2009. En uppgift för FAS är att sprida kunskap om riktlinjerna. Arbetet med att informera och utbilda INTOSAI:s medlemmar inleddes under året. Därtill genomfördes en extern utvärdering, initierad av Världsbanken, av arbetet inom FAS. Utvärderingen drog genomgående positiva slutsatser om kvaliteten i såväl process som slutprodukter.

Mot bakgrund av bland annat finanskrisen kommer vikten av globalt accepterade standarder för redovisning, finansiell rapportering och revision alltmer i fokus. Riksrevisionen har beslutat att tillämpa de nya riktlinjerna i sin årliga revision.

Den kunskap Riksrevisionen skaffat genom arbetet i FAS är av stort värde för utvecklingen av vår egen årliga revision.

*Internationell uppdragsverksamhet*⁵

Den internationella uppdragsverksamheten har under året bestått av dels ett uppdrag för Ålands landskapsregering som syftade till att utforma ett förslag till ny revisionsmyndighet för Åland, dels en fortsatt revision av verksamheten inom Östersjöstaternas råd (Council of Baltic Sea States).

TABELL 11: KOSTNADER OCH INTÄKTER SAMT ÅRETS ÖVER – UNDERSKOTT FÖR INTERNATIONELL UPPDRAGSVERKSAMHET 2009–2007, TKR

	2009	2008	2007
Intäkter	509	175	2 220
Kostnader	416	187	1 785
Årets över-/underskott (–)	94	-12	435

Kostnader

De ökade kostnaderna för Omvärldsriktad verksamhet beror dels på högre aktivitetsnivå med personal från granskningsverksamheten och Internationella utvecklingsarbetet inom Internationell revision, samverkan och kontakter, dels på satsningen på seminarieverksamheten. Den övriga avrapporteringen har minskat medan de externa kontakterna med departementen har ökat under året.

TABELL 12: KOSTNADER OCH INTÄKTER FÖR OMVÄRLDSRIKTAD VERKSAMHET OCH FÖR INTERNATIONELL UPPDRAGSVERKSAMHET 2009–2007, TKR

	2009		2008		2007	
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter
Omvärldsriktad verksamhet	31 669	770	27 408	620	33 236	468
<i>Nationell omvärldsriktad verksamhet</i>	12 569	36	11 051	0	18 564	0
Övrig avrapportering	3 133	0	4 094	0	4 988	0
varav riksrevisorernas årliga rapport	758	0	684	0	498	0
varav Riksrevisionens uppföljningsrapport	1 326	0	1 329	0	1 114	0
Externa kontakter	2 652	0	1 818	0	696	0
Seminarier	1 420	36	94	0	401	0
Efterarbete effektivitetsrevision	5 364	0	5 045	0	12 479	0
<i>Internationell omvärldsriktad verksamhet</i>	19 100	734	16 357	620	14 672	468
Internationell revision, samverkan o kontakter	12 367	33	10 614	10	10 068	0
Financial Audit Guidelines Subcttee	6 733	701	5 742	610	4 604	468
Internationell uppdragsverksamhet	416	509	187	175	1 785	2 220
Summa	32 084	1 279	27 595	795	35 021	2 689

⁵ Internationell avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet är egentligen inte en del av verksamhetsgrenen Omvärldsriktad verksamhet. Då verksamheten under 2009 har varit av endast liten omfattning redovisas den i detta avsnitt.

Styrelsen

Styrelsens behandling av granskningarna

Riksrevisionens styrelse prövar fritt vilka beslut riksdagen bör överväga med anledning av riksrevisorernas iakttagelser och rekommendationer. Styrelsen har initiativrätt till riksdagen genom att den beslutar om framställningar (med förslag till riksdagsbeslut) och redogörelser (information till riksdagen). Styrelsens ställningstaganden föregås av en föredragning av granskningsrapporten som görs av den ansvariga riksrevisorn och projektgruppen. Därefter tar styrelsen ställning till huruvida initiativrätten ska användas. Vid nästkommande sammanträde tar styrelsen ställning till ett förslag till framställning eller redogörelse.

Styrelsen har under året slutbehandlat 28 av effektivitetsrevisionens granskningar.⁶ I 22 fall har styrelsen utnyttjat sin initiativrätt och överlämnat ärendet till riksdagen. Av de 22 initiativen under 2009 hade 5 formen av framställning. Övriga 17 hade formen av en redogörelse. Styrelsen lade 6 granskningar till handlingarna.

TABELL 13: RIKSREVISIONENS STYRELSES BEHANDLING AV GRANSKNINGARNA
2007–2009, ANTAL

	2009	2008	2007
Framställningar	5	7	14
Redogörelser	17	17	8
Till handlingarna	6	8	3
Summa	28	32	25

Styrelsens övriga arbete

Styrelsen har haft elva ordinarie sammanträden under 2009. Inför styrelsens möten hålls vid behov presidiermöten. Riksrevisorerna deltar i såväl styrelsens som presidietts sammanträden.

Styrelsen har fullgjort sina författningssenliga uppgifter. Styrelsen har således till riksdagen överlämnat revisionsberättelserna över granskningen av Sveriges riksbank, Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond och årsredovisningen för staten. Därutöver har styrelsen beslutat om Riksrevisionens årsredovisning för 2008 och förslag till anslag på statsbudgeten för Riksrevisionen för 2010. Styrelsen har dessutom till riksdagen överlämnat Riksrevisionens årliga rapport för 2009.

⁶ Riksrevisionens styrelse behandlar granskningen en tid efter att rapporterna har slutförts. Alla rapporter behandlas därför inte samma kalenderår som de slutförts.

Vetenskapliga rådet

Enligt lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen ska ett vetenskapligt råd finnas vid Riksrevisionen. Rådet är ett rådgivande organ till riksrevisorerna, i första hand med inriktning mot mer strategiska frågor.

Det vetenskapliga rådet har engagerats för diskussioner om granskningsrapporter och förstudier från effektivitetsrevisionen, Riksrevisionens uppföljningsrapport och Riksrevisorernas årliga rapport. Projektgrupper har även föredragit pågående granskningar. Frågor som tagits upp har behandlat t.ex. kvalitet och val av metod. Riksrevisionen har i likhet med tidigare haft stort utbyte av det vetenskapliga rådets arbete.

Rådet har under 2009 sammanträtt tre gånger.

I och med årets sista möte den 2 december har ledamöternas mandatperioder gått ut. Två ledamöter lämnade rådet redan tidigare under året. Under hösten har arbetet med att rekrytera ett nytt råd inletts.

Ledamöter under året har varit:

Martin Flodén, docent, Handelshögskolan i Stockholm

Gunilla Jarlbro, professor, Lunds universitet

Lena Marcusson, professor, Uppsala universitet

Claes Norberg, professor, Lunds universitet

Inga Persson, professor, Lunds universitet

Daniel Tarschys, professor, Stockholms universitet

Kompetens och personal

I detta kapitel redovisas de åtgärder som vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att nå verksamhetens mål och att utföra Riksrevisionens uppdrag.

Riksrevisorerna har med stöd av väsentlighetskriteriet⁷ valt att liksom regeringens myndigheter redovisa kompetensförsörjning enligt 3 kap. 3 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Sammanfattande bedömning

Riksrevisionen arbetar för att säkerställa en kompetensförsörjning som är anpassad till myndighetens mål och verksamhet. Under 2009 har arbetet med ledarförsörjningsstrategin fortsatt enligt plan. Vidare har den första delen av ett sammanhållet IT-stöd för myndighetens kompetensförsörjning tagits i bruk. Den enkät som 2008 riktades till medarbetarna resulterade i en handlingsplan med tre målområden och konkreta aktiviteter. För att säkerställa en långsiktigt hållbar kvalitet och nivå i verksamheten har myndigheten bland annat satsat på att rekrytera ett ökat antal disputerade. Personalomsättningen har minskat jämfört med föregående år, och antalet anställda vid årets slut ligger nästan på samma nivå som 2007. Riksrevisionens sammanfattande bedömning är att kompetensläget inom myndigheten är gott.

Kompetens

Kartläggning, ledarförsörjning, rekrytering och arbetsmiljö

Under 2009 har arbetet till stora delar fortsatt i enlighet med den beslutade ledarförsörjningsstrategin. Ledarutvecklingsinsatser har genomförts enligt plan. Ett ettårigt utvecklingsprogram för andra ledarbefattningar – ansvariga revisorer och programansvariga – har påbörjats under andra halvåret 2009. Introduktion av nyutträdde chefer har genomförts enligt strategin liksom karriärplanering för chefer vars förordnanden gått ut.

Rekryteringarna under året har varit många, speciellt inom granskningsverksamheten, och har omfattat både nyexaminerade och erfarna revisorer. Totalt har 55 personer rekryterats under året. Inom effektivitetsrevisionen har särskild vikt lagts vid att öka antalet medarbetare med forskarkompetens.

Den enkät till medarbetarna som skickades ut 2008 utgör ett viktigt underlag i myndighetens förändringsarbete. Resultatet ligger till grund för den handlingsplan som beretts tillsammans med arbetstagarorganisationerna i syfte att stärka Riksrevisionens attraktionskraft som myndighet, utveckla medarbetarnas kompetens och förbättra arbetsmiljön. Planen består av tre målområden: klargöra roller, ansvar och befogenheter, stärka kompetens och kommunikation samt samarbete och arbetsklimat. Aktiviteter enligt planen

⁷ Se 7 kap. 6 § föreskriften (FRS 2006:10) om tillämpningen av lagen (2006:999) med ekonomiaadministrativa bestämmelser m.m. för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen.

har bl.a. resulterat i en översyn av ansvar och befogenheter inom granskningsorganisationen, regelbunden uppföljning och utvärdering av granskningsstrategierna, inrättande av arenor för kompetensutveckling samt en ny mall för medarbetarsamtal. I början av 2010 genomförs en uppföljning i form av en kortare enkätundersökning för att utvärdera om åtgärderna i handlingsplanen har haft önskad effekt.

Kompetensutveckling

Riksrevisionens nyanställda erbjuds under första året en introduktionsutbildning som är gemensam för hela myndigheten. För medarbetare inom årlig revision finns sedan flera år ett femårigt utbildningsprogram. Utbildningen för effektivitetsrevisionens medarbetare är inriktad mot strategiskt viktiga kunskaper som krävs inom effektivitetsrevisionens verksamhet.

Kompetensutveckling inom årlig revision

Under året genomförde Riksrevisionen kurser enligt den femåriga utbildningstrappa som arrangeras sedan ett antal år. I utbildningen finns två prov inlagda, ett efter tre års yrkeserfarenhet varvad med utbildning och ett efter fem år. Utbildningen ska motsvara den som ges för revisorer inom privat sektor, men med fokus på det regelverk som gäller statlig verksamhet. Utbildningen syftar till att säkerställa att revisorerna inom årlig revision har tillräckliga teoretiska kunskaper för att utföra revision inom statlig verksamhet och förmåga att i praktiken tillämpa sådana kunskaper i arbetet. Proverksamheten genomfördes liksom tidigare i samarbete med Revisorsnämnden.

Under 2009 godkändes 3 av de 7 revisorer som genomförde prov 1⁸. På grund av för få anmälningar genomfördes inte prov 2. Sedan utbildningen startade 1999 har 76 revisorer godkänts i prov 1 vid utgången av 2009. Av dessa har 30 revisorer även klarat prov 2. Inom den årliga revisionen fanns vid utgången av 2009 54 revisorer som klarat prov 1 eller prov 1 och 2, eller är auktoriserade revisorer.

TABELL 14: ANTAL GODKÄNDA VID PROV UNDER PERIODEN 2009–2007

	2009	2008	2007
Prov 1	3	3	3
Prov 2			2

Ansvariga revisorer har ett delegerat ansvar i organisationen för vart och ett av den årliga revisionens uppdrag, vilket innebär att de ansvarar för revisionsarbetet och för att underteckna revisionsberättelser och revisorsintyg. Alla ansvariga revisorer uppfyller de interna kompetenskraven.

⁸ Uppgift från Revisorsnämnden om motsvarande prov 2009 avseende godkänd revisor var 149 godkända av 278.

Kompetensutveckling inom effektivitetsrevision

Den interna utbildningen för effektivitetsrevisorer baseras på fastställda kompetensprofiler som omfattar personlig, kommunikativ, strategisk och yrketechnisk kompetens. Utbildningen består av tre nivåer: grundutbildning, fortsättningsutbildning samt reflexion, träning, seminarier, studieteknik och internationellt utbyte. Tonvikten för utbildningarna är att de ska utgå från våra egna granskningar. Teori och övningar varvas och är den röda tråden i effektivitetsrevisionens kompetensutvecklingsstrategi. Viktiga kompetensområden att utveckla och behålla kompetens inom är revisionsmetodik, utredningsmetodik, projektarbete och kommunikation, såväl muntlig som skriftlig.

Under 2009 genomfördes utbildningar inom områden som ekonomistyrning, projektarbete och utredningsmetod samt muntlig och skriftlig kommunikation. De utbildningar som har genomförts har varit inom projektutbildning: ett flertal metodkurser såsom utvärdering, utredningsmetodik, statistik och kvalitativ intervju teknik. Flera kurser i revisionsmetodik har även genomförts, dels inom det riktade introduktionsprogrammet för effektivitetsrevisorer, dels kurser med praktisk träning i problemformulering. Därutöver genomfördes seminarier med externa experter och forskare för att tillföra fördjupade kunskaper om evidens, inom det förvaltningspolitiska området, samt seminarier om mål och resultatstyrning och internationellt arbete.

Internt kompetensutbyte

Samverkan både mellan och inom verksamhetsgrenarna syftar till att utnyttja medarbetarnas kompetens så effektivt som möjligt och samtidigt bidra till att utveckla deras kompetens. Effektivitetsrevisorer deltar främst i den årliga revisionen av myndigheternas resultatredovisningar, och årliga revisorer deltar när så är lämpligt i effektivitetsgranskningar. Årliga revisorer bidrar också till effektivitetsrevisionens verksamhetsplanering med insikter från sin granskning av de statliga myndigheterna.

Möjligheter till kompetensutveckling tas också till vara när medarbetare deltar i Riksrevisionens internationella utvecklingssamarbete. Övriga internationella kontakter, bl.a. inom ramen för INTOSAI och EUROSAI, utnyttjas för omvärldsbevakning och kompetensutveckling utifrån granskningsverksamhetens behov.

Personal

Vid årets slut var 312 personer (inklusive tjänstlediga 337) anställda vid Riksrevisionen. Ökningen jämfört med föregående år beror på eftersläpningen i ersättningsrekryteringen efter anställningsstoppet 2008.

TABELL 15: ANTAL ANSTÄLLDA PER DEN 31 DECEMBER 2009–2007

	2009	2008	2007
Anställda totalt	337	314	343
varav kvinnor	193	180	191
varav män	144	134	152
varav tjänstlediga	25	35	23
Anställda exkl. tjänstlediga	312	279	320
varav visstidsanställda	13	7	

Nyrekryteringarna skedde under senare delen av året, vilket förklarar att medelantalet anställda⁹ minskat till 324 (330).

Personalomsättningen¹⁰ har minskat sedan 2008 från 17 procent till 12 procent. Under 2009 har 47 personer, varav 12 visstidsanställda, slutat eller gått på tjänstledighet samt 6 personer gått i pension. 55 personer har rekryterats och 8 personer återkommit från tjänstledighet. Ytterligare 18 personer har anställts för visstid.

Sjukfrånvaro och åtgärder för att förebygga ohälsa

Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron är oförändrad jämfört med föregående år. Andelen långtidssjuka uppvisar en mindre ökning. Flertalet av de långtidssjuka var vid årsskiftet tillbaka i tjänst.

TABELL16: SJUKFRÅNVARO 2009–2008, PROCENT

	2009	2008
Total sjukfrånvaro*	1,5	1,5
Varav:		
Kvinnor	1,5	2,0
Män	1,4	0,8
Anställda -29 år	2,3	1,6
Anställda 30-49 år	1,1	1,5
Anställda 50- år	1,7	1,5
Av total sjukfrånvaro avser:		
Andel långtidssjuka (60 dagar eller mer)	41,0	32,7
Andel långtidssjuka av total ordinarie arbetstid**	0,6	0,4

* I förhållande till total ordinarie arbetstid.

** Total sjukfrånvaro i procent multiplicerad med andel långtidssjuka (60 dagar eller mer) i procent.

Åtgärder för att förebygga ohälsa

Arbetsgivaren fortsätter att subventionera en del av kostnaden för olika friskvårdsaktiviteter för att uppmuntra medarbetarna att kontinuerligt motionera.

⁹ Uppgiften återfinns i Sammanställning över väsentliga uppgifter.

¹⁰ Avgångar delat med medelantalet anställda.

Under 2009 erbjöds även samtliga anställda, mot en viss avgift, massage på arbetsplatsen.

En planerings- och vaccinationsinsats genomfördes av Riksrevisionen för att möta hotet från den nya influensan A(H1N1). Dessutom erbjöds all personal en årlig influensavaccinering hos företagshälsovården. Efter fjolårets satsning på balansprofiler erbjöds medarbetarna under 2009 en traditionell hälsoundersökning vid företagshälsovården.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)	2009	2008	2007	2006	2005
Låneram i Riksgäldskontoret					
Beviljad	30 000	30 000	40 000	45 000	50 000
Utnyttjad	6 490	7 512	12 048	17 579	28 526
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad	32 745	32 483	32 284	32 449	32 415
Maximalt utnyttjad	0	1 170	0	0	0
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	233	605	1 081	714	645
Räntekostnader	–	–	–	–	–
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt anslagsdirektiv*	100	–	–	–	–
Avgiftsintäkter**	815	430	2 519	2 785	2 801
<i>Avgiftsintäkter som ej disponeras</i>					
Avgiftsintäkter	119 673	135 458	132 215	120 538	121 080
Anslagskredit					
Beviljad	9 824	9 745	9 676	9 600	9 724
Utnyttjad	–	–	–	–	–
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande	8 032	14 606	11 378	21 164	34 575
– varav intecknat	–	–	–	–	–
Bemyndiganden					
Tilldelade bemyndiganden	30 000	28 000	68 000	–	–
Utestående åtaganden	16 486	23 552	29 261	–	–
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st.)	267	274	287	293	294
Medelantalet anställda (st.)	324	330	316	315	310
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 173	1 087	1 127	1 024	1 003
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	1 378	17 957	–12 305	–764	–6 304
Balanserad kapitalförändring	3 985	–39 131	–26 826	–26 062	–19 758

* Avser beräknade avgiftsintäkter för uppdragsverksamheten.

** Avgiftsintäkterna för uppdragsverksamheten 2009 uppgick till 509 tkr.

Finansiell redovisning

Resultaträkning

(tkr)	Not	2009	2008
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		315 838	319 183
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	815	430
Intäkter av bidrag	2	701	610
Finansiella intäkter	3	332	723
Summa		317 686	320 945
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-230 346	-224 620
Kostnader för lokaler		-28 219	-27 246
Övriga driftkostnader	5	-54 751	-46 095
Finansiella kostnader	6	-308	-707
Avskrivningar och nedskrivningar		-3 982	-6 373
Summa		-317 606	-305 041
Verksamhetsutfall		80	15 904
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	7	119 673	135 457
Medel som tillförts statsbudgeten från upp- bördsverksamhet		-118 375	-133 405
Saldo		1 298	2 053
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		4 084	4 500
Lämnade bidrag		-4 084	-4 500
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	8	1 378	17 957

Balansräkning

(tkr)	Not	2009-12-31	2008-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	9	3 427	1 793
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	10	368	237
Summa		3 795	2 029
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	11	458	308
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	12	4 648	5 247
Summa		5 107	5 555
Fordringar			
Kundfordringar		132	5
Fordringar hos andra myndigheter		24 245	22 690
Övriga fordringar		829	1 939
Summa		25 206	24 635
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	13	6 493	6 811
Övriga upplupna intäkter		4 725	3 267
Summa		11 217	10 078
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	14	-12 723	-34 264
Summa		-12 723	-34 264
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		39 344	31 543
Kassa och bank		877	391
Summa		40 221	31 934
SUMMA TILLGÅNGAR		72 823	39 967

(tkr)	Not	2009-12-31	2008-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Statskapital	15	35	35
Balanserad kapitalförändring	16	3 985	-39 131
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	8	1 378	17 957
Summa		5 398	-21 139
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	17	8 978	6 633
Övriga avsättningar	18	944	0
Summa		9 922	6 633
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	19	6 490	7 512
Skulder till andra myndigheter		8 942	9 373
Leverantörsskulder		11 894	8 658
Övriga skulder		4 887	4 433
Summa		32 214	29 976
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	20	25 289	24 497
Summa		25 289	24 497
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		72 823	39 967
Ansvarsförbindelser		Inga	Inga

Anslagsredovisning*Redovisning mot anslag (tkr)*

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt anslagsdirektiv	Utnyttjad del av medgivet över-skridande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 2 anslag 1:15 Riksrevisionen, ramanslag	12 737	287 457		-9 001	291 193	-286 823	4 370
Utgiftsområde 7 anslag 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklings-samarbete, raman-slag	1 868	40 000		-668	41 200	-37 538	3 662
Utgiftsområde 26 anslag 1:4 Övergångseffekter av kostnads-mässig anslags-avräkning, 112 Riksrevi-sionen				12 419	12 419	-12 419	
Summa	14 606	327 457	12 419	-9 669	344 812	-336 780	8 032

Anslagskrediten för anslag 1:15 uppgår till 8 624 tkr och för anslag 1:5 till 1 200 tkr.

Redovisning mot inkomsttitel (tkr)

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster
2558 Avgifter för årlig revision	125 000	118 375
2811 Övriga inkomster av statens verk-samhet, 254 Övriga inkomster	0	6 341
Summa	125 000	124 716

Redovisning mot bemyndiganden (tkr)

Anslag 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklings-samarbete, ramanslag, utgiftsområde 7

	Not 21	Tilldelat bemyndi- gande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år		
					2010	2011	2012
Summa		30 000	23 552	16 486	9 536	4 664	2 287

Finansieringsanalys

(tkr)	Not	2009	2008
DRIFT			
<i>Kostnader</i>	22	-310 332	-302 130
Finansiering av drift			
Intäkter av anslag		315 838	319 183
Intäkter av avgifter och andra ersättningar		815	430
Intäkter av bidrag		701	610
Övriga intäkter		332	723
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av drift</i>		317 686	320 945
<i>Ökning (-) av kortfristiga fordringar</i>		-2 397	1 747
<i>Ökning (+) av kortfristiga skulder</i>		4 317	-14 232
<i>Förändring av myndighetskapital hänförligt till övergångseffekten</i>		31 500	
Kassaflöde från/till drift		40 774	6 330
INVESTERINGAR			
Investeringar i materiella tillgångar		-3 009	-347
Investeringar i immateriella tillgångar		-2 293	-1 381
<i>Summa investeringsutgifter</i>		-5 302	-1 728
Finansiering av investeringar			
Lån från Riksgäldskontoret		2 717	2 712
- amorteringar		-3 739	-7 248
Ökning/Minskning av statskapital med medel som erhållits från/tillförts statsbudgeten			35
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar</i>		-1 022	-4 501
Kassaflöde till investeringar		-6 323	-6 230

(tkr)	2009	2008
UPPBÖRDSVERKSAMHET		
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	119 673	135 457
Förändring av fordringar och skulder	420	4 886
<i>Inbetalningar i uppbördsverksamheten</i>	<i>120 093</i>	<i>140 344</i>
<i>Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet</i>	<i>-118 375</i>	<i>-133 405</i>
<i>Minskning av myndighetskapital som tillförts statsbudgeten</i>	<i>-6 341</i>	
Kassaflöde till uppbördsverksamhet	-4 623	6 939
TRANSFERERINGSVERKSAMHET		
Lämnade bidrag	-4 084	-4 500
<i>Utbetalningar i transfereringsverksamhet</i>	<i>-4 084</i>	<i>-4 500</i>
Finansiering av transfereringsverksamhet		
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	4 084	4 500
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet</i>	<i>4 084</i>	<i>4 500</i>
Kassaflöde från/till transfereringsverksamhet	0	0
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL	29 828	7 039

**SPECIFIKATION AV FÖRÄNDRING AV
LIKVIDA MEDEL**

(tkr)	2009	2008
Likvida medel vid årets början	-2 329	-9 369
Ökning (+) av kassa och bank	487	190
Ökning (+) av tillgodohavande RGK	7 800	5 262
Ökning (+) av avräkning med statsverket	21 541	1 588
Summa förändring av likvida medel	29 828	7 039
Likvida medel vid årets slut	27 498	-2 329

Tilläggsuppgifter och noter

(Belopp redovisas i tusental kronor där inte annat anges.)

Tillämpade redovisningsprinciper

Riksrevisionens redovisning följer god redovisningssed och lagen (2006:999) med ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen (ekonomiadministrationslagen). Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till förordningen. Maskinella avrundningar kan ge smärre differenser vid manuella summeringar.

Enligt lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. ska Riksrevisionen ta ut avgift för årlig revision. Avgiften ska bestämmas efter den tid som behövs för att fullgöra uppdraget och utifrån en tidtaxa¹¹ som följer av lönenivån för dem som deltar i granskningen. Ersättning för direkta kostnader för konsulter, resor och liknande bestäms för sig. Inkomsterna redovisas mot inkomsttitel och disponeras således inte av Riksrevisionen.

Driftkostnader per årsarbetskraft, årsarbetskrafter och medelantal anställda som redovisas i Sammanställning över väsentliga uppgifter har beräknats enligt allmänna råd till 2 kap. 4 § förordningen (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag.

Myndighetens gemensamma kostnader fördelas utifrån antalet personer¹² på kärnverksamhetens enheter. Dessa kostnader tillsammans med de enhetsgemensamma kostnader som uppstår på respektive enhet fördelas enligt förbrukade timmar inom verksamhetsgrenarna. Omställningskostnader ingår inte i fördelningen.

Myndighetens gemensamma kostnader består av kostnader för myndighetens ledning (inklusive styrelsen och Vetenskapliga rådet) och administration, lokaler, utrustning, inventarier, utbildningskostnader, förvaltningskostnader samt kostnader för verksamhetsutveckling m.m. Enhetsgemensamma kostnader är ledning och administration av verksamheten på enhetsnivå, kursavgifter och övriga personalkostnader.

Utbetalningar av bidrag som finansieras med anslag 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingsamarbetet under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd redovisas som transferering i resultaträkningen.

Med anledning av den nya verksamhetsstrukturen har jämförelsetalen från föregående år fördelats om varför en jämförelse med årsredovisningen från 2008 inte i alla delar är möjlig. Jämförelsetalen från 2008 och 2007 har räknats om i alla kostnadstabeller, undantaget tabell 11 Kostnader och intäkter samt årets över/underskott för internationell uppdragsverksamhet 2009–2007, vilken inte har påverkats.

¹¹ Riksdagen har beslutat om en högsta taxenivå.

¹² För en korrekt kostnadsfördelning per anställd reduceras underlaget antal anställda med 50 procent för utlandsstationerad personal.

Kostnadsmässig anslagsavräkning

Från och med 2009 tillämpas kostnadsmässig anslagsavräkning av verksamhetskostnader i enlighet med riksdagsbeslut bet. 2008/09:FiU15, rskr. 2008/09:30 och regeringsbeslut Fi2009/4428.

*Värderingsprinciper**Anläggningstillgångar*

Som anläggningstillgångar redovisas Balanserade utgifter för utveckling, Rättigheter och andra immateriella tillgångar, Förbättringsutgifter på annans fastighet samt Maskiner, inventarier, installationer m.m. som har ett anskaffningsvärde på minst 10 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Immateriella anläggningstillgångar ska ha ett värde på lägst 100 tkr för att utgiften ska aktiveras.

Avskrivning sker från den månad som tillgången tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

3-5 år	Balanserade utgifter för egenutveckling. En individuell bedömning av ekonomisk livslängd görs.
3-5 år	Rättigheter och andra immateriella tillgångar.
5 år ¹³	Förbättringsutgifter på annans fastighet.
5-7 år	Maskiner, inventarier, installationer m.m.

Omsättningstillgångar

Fordringarna har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalat.

Skulder

Skulder har tagits upp till nominellt belopp.

Brytdag

Av 10 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring framgår att alla myndigheter ska tillämpa en s.k. brytdag då den löpande bokföringen för perioden ska avslutas. Brytdagen infaller den 11 januari. Efter brytdagen tillförs räkenskaperna främst bokslutstransaktioner innefattande bl.a. periodavgränsningsposter. Som periodavgränsningspost bokförs förutbetalda kostnader, upplupna intäkter, upplupna kostnader och förutbetalda intäkter vars belopp överstiger 50 tkr.

Avsättningar

Riksrevisionen har gjort avsättningar för avtalade pensioner till personal som har beviljats delpension, chefs pension och förordnandepension. Övriga avsättningar har även gjorts för personalrelaterade kostnader.

¹³ Dock längst hyreskontraktets varaktighet.

Noter

(tkr)

Resultaträkning

Not 1	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2009	2008
	Intäkter av uppdragsverksamhet	509	175
	Intäkter enligt 18§ ekonomiadministrationslagen	36	0
	Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	269	255
	Summa	815	430
Not 2	Intäkter av bidrag	2009	2008
	Bidrag från Världsbanken	701	610
	Summa	701	610
Not 3	Finansiella intäkter	2009	2008
	Ränteintäkter avseende räntekontot i Riksgäldskontoret	233	605
	Övriga finansiella intäkter	99	118
	Summa	332	723
Not 4	Kostnader för personal	2009	2008
	Lönekostnader exklusive arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	139 974	138 561
	Arbetsgivaravgifter, pensionspremier, andra avgifter enligt lag och avtal samt övriga personalkostnader	90 372	86 059
	Summa	230 346	224 620
	Kostnader för personal har ökat främst p.g.a ökade avsättningar för pensioner och delpensioner.		
Not 5	Övriga driftkostnader		
	Övriga driftkostnader har ökat med 8 656 tkr jämfört med föregående år. Ökningen beror främst på ökad användning av extern kompetens med 7 576 tkr.		

Not 6	Finansiella kostnader	2009	2008
	Räntekostnader avseende lån i Riksgäldskontoret	49	455
	Övriga finansiella kostnader	258	252
	Summa	308	707

Not 7	Uppbördsverksamhet	2009	2008
	Avgifter för årlig revision	119 673	135 457
	Summa	119 673	135 457

Not 8	Årets kapitalförändring	2009	2008
	Uppdragsverksamhet		
	– internationella uppdrag	94	–8
	– projekt finansierat med balanserat kapital avseende uppdragsverksamhet	–13	–473
	Periodiseringsdifferenser		
	– driftverksamhet	0	16 386
	– uppbördsverksamhet	1 298	2 052
	Summa	1 378	17 957

Från och med 2009 avräknas anslag i driftverksamheten kostnadsmässigt. Därmed uppstår ingen kapitalförändring av periodiseringar i driftverksamheten.

Balansräkning

Not 9	Balanserade utgifter för utveckling	2009	2008
	Ingående anskaffningsvärde	19 779	18 500
	Årets anskaffningar	2 095	1 279
	Utgående anskaffningsvärde	21 874	19 779
	Ingående ackumulerade avskrivningar	–17 986	–17 621
	Årets avskrivningar	–229	–365
	Årets nedskrivningar	–387	0
	Korrigerigering av tidigare års avskrivningar	155	
	Utgående ackumulerade avskrivningar	–18 447	–17 986
	Summa	3 427	1 793

Balanserade utgifter för utveckling har skrivits ner med 387 tkr som en följd av förändrad ekonomisk livslängd för en tillgång. Av utgående saldo utgörs 2 319 tkr av pågående utvecklingsarbete.

Not 10	Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2009	2008
	Ingående anskaffningsvärde	1 979	1 877
	Årets anskaffningar	198	102
	Utgående anskaffningsvärde	2 177	1 979
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 743	-1 579
	Årets avskrivningar	-66	-164
	Utgående ackumulerade avskrivningar	-1 809	-1 743
	<i>Summa</i>	<i>368</i>	<i>237</i>
Not 11	Förbättringsutgifter på annans fastighet	2009	2008
	Ingående anskaffningsvärde	15 411	15 411
	Årets anskaffning	435	0
	Utgående anskaffningsvärde	15 846	15 411
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-15 103	-12 951
	Årets avskrivningar	-284	-2 152
	Utgående ackumulerade avskrivningar	-15 387	-15 103
	<i>Summa</i>	<i>458</i>	<i>308</i>
Not 12	Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2009	2008
	Ingående anskaffningsvärde	23 651	27 013
	Årets anskaffning	2 574	347
	Avyttringar	-409	-3 710
	Utgående anskaffningsvärde	25 816	23 651
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-18 404	-18 422
	Årets avskrivningar	-3 171	-3 691
	Avyttring	406	3 710
	Utgående ackumulerade avskrivningar	-21 168	-18 404
	<i>Summa</i>	<i>4 648</i>	<i>5 247</i>
Not 13	Periodavgränsningsposter	2009	2008
	Förutbetalda hyreskostnader	6 368	6 537
	Övriga förutbetalda kostnader	125	274
	Upplupna intäkter årlig revision	4 725	3 267
	<i>Summa</i>	<i>11 217</i>	<i>10 078</i>

Not 14	Avräkning med statsverket	2009	2008
	Uppbörd		
	<i>Ingående balans</i>	-19 658	-24 474
	Redovisat mot inkomstitel	-124 719	-133 405
	Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	118 701	138 221
	Medel från räntekonto som tillförts inkomstitel	6 341	
	<i>Skulder avseende uppbörd</i>	-19 332	-19 658
	Anslag i räntebärande flöde		
	<i>Ingående balans</i>	-14 606	-11 378
	Redovisat mot anslag	336 780	323 683
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-339 876	-330 138
	Återbetalning av anslagsmedel	9 669	3 227
	<i>Skulder avseende anslag i räntebärande flöde</i>	-8 032	-14 606
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
	<i>Ingående balans</i>	17 635	
	Redovisat under året enligt undantagsregeln	-2 993	
	<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har avräknats mot anslag</i>	14 641	
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
	Ingående balans	0	0
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde	127 451	140 626
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-2 409	-2 405
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar	-125 043	-138 221
	<i>Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken</i>	0	0
	Summa Avräkning med statsverket	-12 723	-34 264

Not 15	Statskapital	2009	2008
	Konst som överförs från Statens konstråd	35	35
	Summa	35	35
Not 16	Balanserad kapitalförändring	2009	2008
	Avgiftsfinansierad verksamhet, Viss årlig revision		
	<i>Ingående balans</i>	621	899
	Årets kapitalförändring föregående år	-473	-278
	<i>Utgående balans</i>	147	621
	Avgiftsfinansierad verksamhet, Internationella uppdrag		
	<i>Ingående balans</i>	6 921	6 486
	Årets kapitalförändring föregående år	-8	435
	Reglering av avgiftsoverskott mot inkomsttitel	-6 341	0
	<i>Utgående balans</i>	571	6 921
	Periodiseringsdifferenser		
	<i>Ingående balans</i>	-46 672	-34 211
	Årets kapitalförändring föregående år	18 439	-12 462
	Anslagsavräkning av övergångseffekt motsvarande balanserat kapital	12 420	0
	Överföring av ej anslagsavräknad semesterlöneskuld till fordran statsverket	17 635	0
	Korrigering av övergångseffekt m.m.	1 446	0
	<i>Utgående balans</i>	3 267	-46 672
	Summa utgående balans	3 985	-39 131
Not 17	Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	2009	2008
	Ingående avsättning	6 633	10 095
	Årets pensionskostnad	5 017	641
	Årets pensionsutbetalningar	-2 672	-4 103
	Summa utgående avsättning	8 978	6 633
Not 18	Övriga avsättningar		
	Övriga avsättningar, 944 tkr, utgörs av reservering för personalrelaterade kostnader.		

Not 19	Lån i Riksgäldskontoret	2009	2008
	<i>Ingående balans</i>	7 512	12 048
	Årets nya lån	2 717	2 712
	Årets amorteringar	-3 739	-7 248
	<i>Utgående balans</i>	6 490	7 512

Beviljad låneram är 30 miljoner kronor.

Not 20	Periodavgränsningsposter	2009	2008
	Semester- och löneskuld inkl. avgifter	21 074	22 027
	Upplupen pensionsavgift 2003–2006	0	555
	Övriga upplupna kostnader	4 215	1 915
	<i>Summa</i>	25 289	24 497

Not 21 Redovisning mot bemyndiganden

Riksrevisionen har en viktig roll när det gäller internationella biståndsinsatser avseende institutionsuppbyggnad och korruptionsbekämpning. Insatserna löper ofta över flera år varför Riksrevisionen bemyndigats att ingå åtaganden som medför utgifter under senare budgetår än det år statsbudgeten avser.

Utestående åtaganden som täcks av redan anvisat anslag uppgår till 1,2 miljoner kronor.

Not 22	Finansieringsanalys	2009	2008
	<i>Kostnader enligt resultaträkningen</i>	-317 606	-305 041
	<u>Justeringar:</u>		
	Realisationsförlust	2	0
	Avskrivningar	3 982	6 373
	Avsättningar	3 289	-3 461
	<i>Kostnader enligt finansieringsanalys</i>	-310 332	-302 130

Uppgifter om styrelseledamöter, suppleanter och ledande befattningshavare

Riksrevisionen ska enligt 7 kap. 10 § i föreskriften (FRS 2006:10) om tillämpningen av lagen (2006:999) med ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen redovisa uppgifter relaterat till styrelseledamöter, suppleanter och ledande befattningshavare enligt 7 kap. 2 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Riksrevisionen ska för dessa personer uppge uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter och uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag (utredningsuppdrag i myndighetsform ingår inte i sammanställningen). Myndigheten ska vidare redovisa de skattepliktiga ersättningar och andra förmåner som betalats ut under räkenskapsåret och de framtida åtaganden som avtalats för var och en av styrelsens ordinarie ledamöter och suppleanter vid myndigheten som utsetts av regeringen.

Uppgifter om andra uppdrag

UPPGIFTER FÖR ORDINARIE LEDAMÖTER FÖR 2009	
Eva Flyborg	–
Tommy Waidelich	Riksbanksfullmäktig, suppleant
Anne-Marie Pålsson	Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond, suppleant GL Beijer AB Länsförsäkringar AB Länsförsäkringar Skåne, v. ordf. HQ Bank Stiftelsen Institutet för Framtidsfrågor
Carina Adolffson Elgestam	Länsstyrelsen i Kronobergs läns insynsråd Vida Vision AB
Ewa Thalén Finné	Boverkets insynsråd
Alf Eriksson	Länsstyrelsen i Hallands län Statens genetiknämnd Stiftelsen IVL Svenska Miljöinstitutet AB
Per Rosengren	Mariestad Töreboda Energi AB, suppleant Fastighetsföreningen Härolden 12, u.p.a., ordf.
Björn Hamilton (t.o.m. 2009-09-10)	Post- och telestyrelsen Energimyndighetens insynsråd
Elisabeth Svantesson (fr.o.m. 2009-11-02)	–
Margareta Andersson	–
Helena Hillar Rosenqvist	–
Torsten Lindström	–

UPPGIFTER FÖR SUPPLEANTER FÖR 2009

Agneta Lundberg	Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, v. ordf. (t.o.m. 2009-06-30) Miljö och vatten Örnköldsvik AB, ordf.
Ulla Löfgren	Riksbanksfullmäktig, suppleant
Leif Pettersson	Valrossen AB
Carl-Erik Hedlund	Stockholms Hamn AB Kapellskärs Hamn AB AB Svensk Tidskrift Påhlmans Handelsinstitut AB
Phia Andersson	–
Marie Engström	–
Lennart Hedquist	Länsstyrelsen i Uppsala läns insynsråd SBC Sveriges Bostadsrättscentrum AB, ordf. SBC ek. för., ordf. Handelsbanken fonder AB
Birgitta Carlsson	Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden AB Lidingö hotell- och utbildningscentrum, ordf.
Tobias Krantz (t.o.m. 2009-06-23)	Offentliga sektorns särskilda nämnd Rättsmedicinalverkets insynsråd
Tina Acketoft (fr.o.m. 2009-09-10)	–
Ingegerd Saarinen	–
Helena Höij	Hjälpmiddelsinstitutet, ordf.

UPPGIFTER FÖR RIKSREVISORERNA FÖR 2009

Claes Norgren	–
Eva Lindström	–
Karin Lindell	Stiftelsen, Institutet för vidareutbildning av jurister, samhällsvetare och ekonomer, styrelseledamot

Ersättningar och förmåner som betalats ut under 2009

(belopp anges i kronor)

RIKSREVISORER

Claes Norgren	1 342 475
Eva Lindström	1 426 051
Karin Lindell	864 959

STYRELSELEDAMÖTER

Eva Flyborg	134 500
Tommy Waidelich	101 750
Anne-Marie Pålsson	35 550
Carina Adolfsson Elgestam	35 900
Ewa Thalén Finné	36 674
Alf Eriksson	36 674
Per Rosengren	37 024
Elisabeth Svantesson	6 624
Margareta Andersson	36 674
Helena Hillar Rosenqvist	37 024
Torsten Lindström	36 674
Björn Hamilton	25 159

SUPPLEANTER

Agneta Lundberg	4 274
Ulla Löfgren	1 400
Leif Pettersson	0
Carl-Erik Hedlund	0
Phia Andersson	0
Marie Engström	0
Lennart Hedquist	2 874
Birgitta Carlsson	0
Tina Acketoft	0
Ingegerd Saarinen	0
Helena Höij	700
Tobias Krantz	0

Framtida åtaganden

Riksrevisionens framtida åtaganden avser ledande befattningshavare. Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna beslutar om lön, avgångsersättningar och övriga anställningsförmåner för riksrevisorerna. Beträffande pensioner m.m. för riksrevisorer gäller förordning (1991:1160) om förordnandepension m.m., förordning (1995:1038) om statliga chefs pensioner och förordning (2003:55) om avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning.

Lennart Grufberg är efter förordnandetiden berättigad till hel chefs pension. Därvid förutsätts att endast den bästa av de båda pensionerna, chefs pension eller förordnandepension, betalas ut. Grufberg tillerkänns utöver pension enligt ovan en kompletterande avgångsersättning från förordnandetidens slut till den månad han fyller 65 år.

Karin Lindell är efter avgång i förtid berättigad till förordnandepension som betalas ut från och med 2009-08-01.